

OTDK-dolgozat

2023

Intézmény neve: Szegedi Tudományegyetem

Kar neve: Gazdaságtudományi kar

**A nyári olimpiák gazdasági hatásainak elemzése a 2012-es
londoni és a 2020-as tokiói játékok alapján**

**The economical impact of the Summer Olympic Games based
on the events in London 2012 and Tokyo 2020**

Szerző neve: Oswald Kyra

Konzulens: Dr. Vida György

Kézirat lezárásának dátuma: 2023.01.04.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	1
1. NYÁRI OLIMPIAI JÁTÉKOK GAZDASÁGI HATÁSAI	3
1.1 Olimpai játékok finanszírozása	3
1.1.1 Olimpai játékok kiadásai	4
1.1.2 Olimpai játékok bevételei.....	8
1.2 Az olimpai turizmus.....	11
1.3 Az olimpiák pozitív és negatív hatásainak összevetése	14
2. KUTATÁSI MINTATERÜLET ÉS MÓDSZERTAN	20
2.1 Kutatási mintaterület.....	20
2.2 Módszertan	23
2.3 Interjúk eredménye	24
2.3.1 Általános hatások.....	24
2.3.2. A londoni és a tokiói olimpia kérdésköre	26
3. A 2012-ES LONDONI ÉS A 2020-AS TOKIÓI OLIMPIA ÖSSZEHASONLÍTÁSA	30
3.1 Gazdasági hatása és pénzügyi háttere.....	30
3.2 A londoni és tokiói eseményhez kapcsolódó célkitűzések és fejlesztések	34
3.3 Társadalmi hatása	38
3.4 Az olimpia fő szponzorainak reakciója	40
3.5 A londoni és a tokiói olimpia összegzése	43
ÖSSZEGZÉS	46
IRODALOMJEGYZÉK	49

Ábrák jegyzéke

1. ábra: Az olimpia rendezési költségei.....	4
2. ábra: A rendezés költségeinek kategorizálása	6
3. ábra: Az olimpiára épített épületek kategorizálása.....	8
4. ábra: Eladott jegyek száma a Nyári Olimpiai Játékokon 2000 és 2016 között	13
5. ábra: Elhagyatott úszómedence Athénban az olimpia után	17
6. ábra: A londoni olimpia 3 zónája	21
7. ábra: A tokiói olimpia fő sporteseményeinek helyszínei.....	22
8. ábra: A 2012-es londoni olimpia költségeink megoszlása	32
9. ábra: A 2020-as tokiói olimpia költségeink megoszlása	34
10. ábra: A Coca-Cola Company nettó működési bevételei világszerte 2007-2021 között.	43

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Jegyárak alakulása a 2008-as, 2012-es és 2016-os olimpia folyamán.....	10
2. táblázat: Az olimpiák pozitív és negatív aspektusainak rendszerezése a hazai és a nemzetközi szakirodalmak alapján.....	19
3. táblázat: A nyári olimpiákban érdekelt felekkel készített interjúk részletei.....	24
4. táblázat: A londoni és tokiói olimpia összegzése	43

Bevezetés

Az olimpiai játékok drasztikus átalakuláson mentek keresztül az első modern játékok megrendezése óta. Míg Pierre de Coubertin báró e sportesemények szervezésében potenciált látott a tehetségek kinevelésére, addig mára a középpontban a show elemek és a szórakoztatás áll. A huszadik század második felében mind a rendezés költségei, mind a látványosságból származó bevételek rohamosan nőttek, ami vitát váltott ki a rendező országok terheivel kapcsolatban. Egyre több közgazdász állítja, hogy a játékok megrendezéséből származó előnyök a legjobb esetben is eltűntek, legrosszabb esetben pedig nem léteznek és sok fogadó országot nagy adósságok és fenntartási kötelezettségek terhelik (Bíró et al. 2016). Sokak szerint az olimpiai bizottságoknak meg kellene reformálnia a pályázási és kiválasztási folyamatot, hogy ösztönözzék a reális költségvetés tervezést, növeljék az átláthatóságot, és támogassák a közérdeket szolgáló fenntartható beruházásokat (Bíró et al. 2016).

A szakdolgozati témaválasztásom területét illetően a szakmai megfontolások mellett kétségtelenül befolyásolt az is, hogy kisgyermek koromtól egészen az egyetem kezdetéig a versenysport részese volt az életemnek, továbbá, hogy nézőként mindig is aktívan nyomon követtem a különböző sportrendezvényeket. Választásom azért esett az olimpiák hatásainak bemutatására, mert ez az egyik olyan sportesemény, ami egyediségéből adódóan négy évente csak egyszer kerül megrendezésre és e két hét alatt sportolók ezrei mérettetik meg magukat egymással. Ezen időszakban a média figyelme teljes mértékben a játékokra koncentrál, így még az is értesül a hírekről, eredményekről, aki közvetlenül nem követi a sporteseményt. Tehát szerettem volna megtudni és utána járni, hogy milyen gazdasági hatásai vannak egy ilyen esemény megszervezésének (mind rövid és hosszú távon), mivel erről viszonylag keveset hallunk.

A dolgozat deduktív, leíró és magyarázó jellegű irodalomkutatáson alapuló munka, melynek megírása során főként külföldi szakirodalomra hagytam, mivel a témával kapcsolatban ott jóval több hasznos információt találtam. Dolgozatom során tehát egyfelől szekunder forrásokat, statisztikai adatokat elemzek, másfelől primer kutatásom során egy esettanulmányt készítettem a londoni és tokiói események bemutatásával. Ezen kívül lehetőségem adódott öt félig strukturált interjú készítésére témához közeli sportközgazdászokkal és szakértőkkel. A következőkben két fő kutatási kérdést szeretnék megvizsgálni. Egyrészt arra keresem a választ, hogy milyen gazdasági, infrastrukturális és társadalmi átalakuláson ment keresztül London az olimpia szervezésének hatására. Másfelől azt a kérdést elemzem szakdolgozatomban, hogy milyen hatást váltott ki a koronavírus járvány a 2020-as tokiói olimpiával kapcsolatban.

A dolgozatomat 3 fő részre bontottam. Az első fejezetben az olimpiák általános hatásait szeretném megvizsgálni. Ki fogok térni az olimpiák finanszírozására, ezen belül rámutatok majd a lehetséges kiadások és bevételek típusaira. Ezt követően áttérek az olimpia turizmusára, ahol bemutatom, hogy milyen tényezők befolyásolják az olimpiai turizmust és hogy egy ilyen esemény jelenléte hogyan változtatja meg a város idegenforgalmát. Végezetül ki fogok térni az olimpiák lehetséges pozitív és negatív hatásaira, melyeket a fejezet végén egy táblázatban összegzek. A második fejezetben be szeretném mutatni egyrészről, hogy miért pont e két olimpiára esett a választásom, továbbá ki szeretném emelni a legfontosabb sportesemények helyszíneit és e helyszínek felépítésének struktúráját. Kitérek majd a szakdolgozatom módszertanára, hipotéziseim, alkérdéseim bemutatására, kutatási technikáimra. Az utolsó fejezet lényege, hogy rámutassak a londoni és tokiói olimpia gazdasági és pénzügyi hátterére, a két olimpia célkitűzéseire és fejlesztéseire, továbbá társadalmi hatásaira. Érdekességgént e fejezetet a két olimpia egyik legjelentősebb szponzorának a bemutatásával és a két esemény összegzésével zárom.

1. Nyári olimpiai játékok gazdasági hatásai

Ebben az elméleti fejezetben ki szeretnék térni egy olimpia rendezéséhez szükséges általános kiadásokra és bevételekre. Említést szeretnék tenni turisztikai hatásairól, továbbá a meglévő szakirodalom alapján szembe szeretném állítani az olimpiák pozitív és negatív hatásait.

1.1 Olimpiai játékok finanszírozása

Mint már említettem az utóbbi években az olimpiai játékok finanszírozása kényes témává vált, így az elégedetlenségek csökkentése érdekében 2014 év végén a NOB elfogadta a 2020 Olympic Agenda néven megismert programot. E kezdeményezés célja többek között a pályázási és rendezési költségek csökkentése, fenntarthatóság növelése és hogy csak olyan város pályázzon az olimpia rendezésére, aki a jövőben is képes lesz a megépített infrastruktúra felhasználására (IOC 2014). Az újítások ellenére a megarendezvények szervezése az elmúlt években még jobban elbizonytalanította a városokat, a társadalom nem támogatta a rendezvényekhez kötődő kiadásokat, infrastrukturális fejlesztéseket, így például 2017-ben 7 város lépett vissza a 2024-es nyári olimpia rendezésének lehetőségétől (Máté 2022). A jelentkezők körét tovább csökkentette, hogy a Nemzetközi Olimpiai Bizottság szigorú elvárásokat fektetett le az Olimpiai Chartában, mielőtt kiválasztott egy várost a jövőbeli olimpia szervezőjének. Jelentősen befolyásolta a döntést, hogy milyen helyzetbe volt az adott ország gazdasági szempontból és hogy hanyadik helyen állt az országok gazdaságának rangsorában. Mindezen felül kifejezetten fontos egy olyan helyszín kiválasztása, ahol a város a jövőre nézve konkrét, hosszú távú társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi elképzelésekkel rendelkezik (IOC 2014).

Azonban Brisbane már egy teljesen más eljárás keretében kapta meg a 2032-es olimpia szervezésének lehetőségét. A 2020 Olympic Agenda néven ismert program után elfogadták a New Form-ot (Új Formát), melyek a pályázási költségek újabb csökkenéséhez vezettek és az eddiginél is nagyobb rugalmasságot biztosítanak a rendező országok számára. Segítenek a város hosszú távú terveinek kialakításában és a NOB kiemelkedő szakértelemmel segíti az olimpia szervezőjét¹. Elég nehéz általánosítani a költségeket, mivel minden eset egyedi, más gazdasági, fejlettségi állapotban található az adott város, de az elérhető szakirodalom és a PriceWaterHouseCoopers esettanulmány alapján megpróbálok néhány következtetést levonni.²

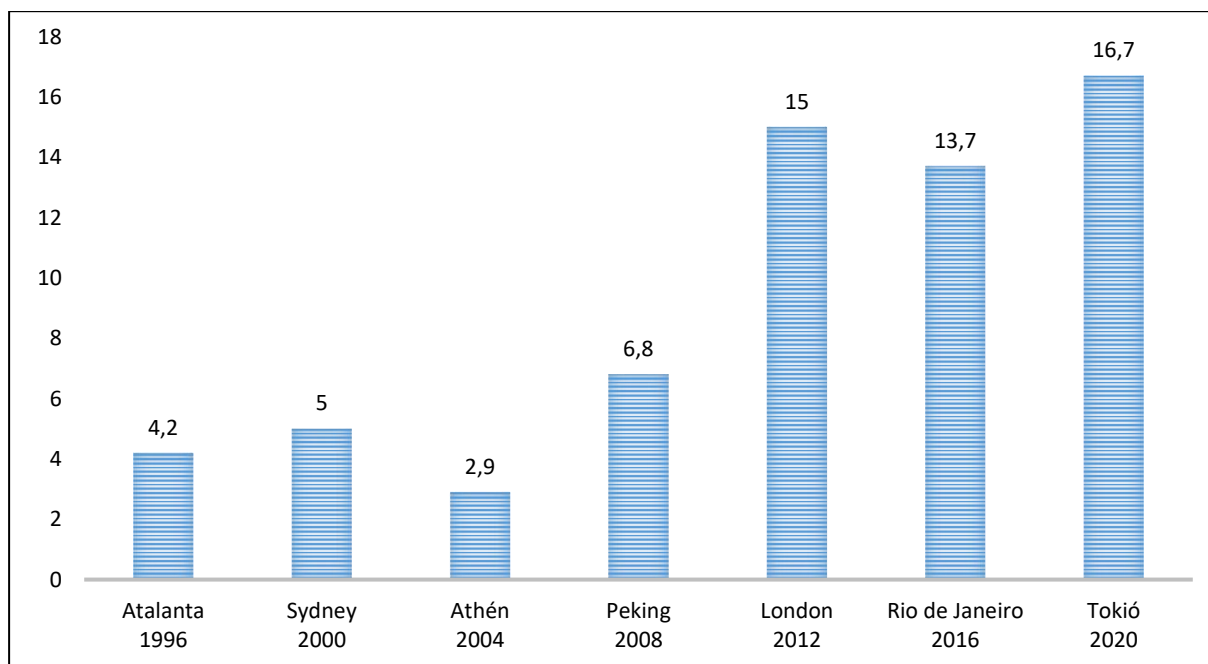
---

¹ [Olympic Host City Election | From Candidate to Host City \(olympics.com\)](#) (2022. 12. 06.)

² <https://www.statista.com/chart/5424/the-massive-costs-behind-the-olympic-games/> (2022.08.07.)

1.1.1 Olimpiai játékok kiadásai

A kiadásokkal óvatosan kell bánnunk, mivel sohasem lehetünk benne biztosak, hogy a valós számokat közlik-e velünk és hogy a nyilvánosan közölt végösszeg tartalmazza-e az összes felmerült költséget (Bíró et al. 2016 ad). Sok esetben nem jutunk hiteles információhoz, mivel a szervező ország a dokumentáció elkészítése közben törekszik arra, hogy a számukra kedvezőbb adatokat hozzák nyilvánosságra (Baade – Matheson 2016). Mindezen felül az olimpiák költségeit az inflációs környezet is meghatározza és fontos tisztázni, hogy a kiadásokat tágabb vagy szűkebb értelemben értelmezzük. Az alábbi ábrán megfigyelhetők a legutóbbi hét nyári olimpiának rendezési költségei. Mint láthatjuk a covid járvány ideje alatt megrendezett, 2020-as tokiói olimpia nyeri el a legköltségesebb esemény címét 16,7 milliárd amerikai dollárral. Második helyen a 2012-es londoni olimpia végzett 15 milliárddal, melyet Rio de Janeiro követ 13,7 milliárd dollárral. Az elmúlt évek legköltségesebb sporteseményei kérdés nélkül a legutóbbi három rendezvény.

1. ábra: Az olimpia rendezési költségei (milliárd dollár)

Forrás: Statista (2021), Flyvbjerg et al. (2016) alapján saját szerkesztés

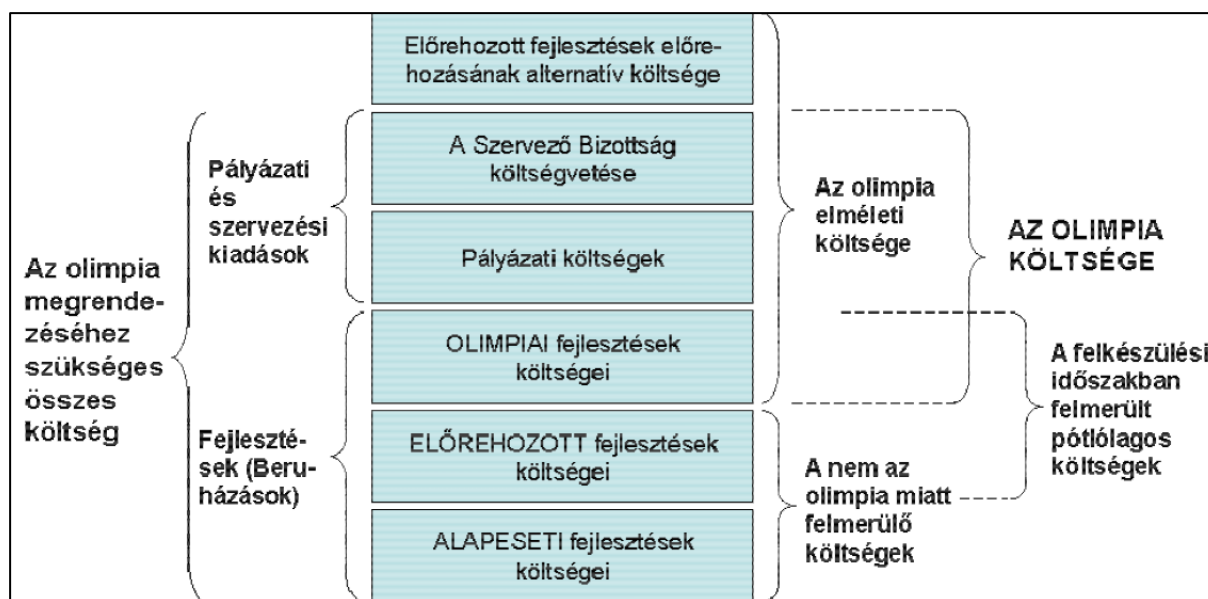
A kiadások témakörében fontos, hogy említést tegyünk a költségek túllépéséről. Világszerte egyre jobban érezhető az infláció, évről évre jelentős technikai fejlődésekkel szembesülünk, amelyek mind a rendezési költségek növekedéséhez vezetnek. Amikor egy ország benyújtja pályázatát az olimpia megrendezésére, akkor még jóval kevesebb kiadással számol, rengeteg az ekkor nem nyilvánvalónak tűnő költség. Miután elnyerik a rendezés jogát és újrakalkulálják

a költségeket már egy jóval magasabb számot kapnak, azonban ez még mindig nem közelíti meg a valódi összeget. Az 1960 és 2016 között megrendezett nyári olimpiák átlagos költségűtlépése 176 százalékra tehető. Aligha fordult elő eddig a történelem folyamán olyan megaesemény, ahol a tervezettek szerint alakultak a kiadások, de a költségűtlépés az olimpiák rendezése során a legkritikusabb. A legnagyobb költségűtlépés az 1976-os montreáli olimpia folyamán következett be, 720 százalékkal lépték túl a kezdetleges fázisban becsült összeget, melynek oka többek között az 1970-es évek nagy inflációja és a környezeti hatások voltak. Ezzel szemben a 2008-as pekingi esemény csak 2 százalékkal került többbe, mint azt tervezték (Flyvbjerg et al. 2016). A túlköltséget, az olimpia nyereségességének kérdését 6 jelentős tényező befolyásolja. Míg kiadás oldalon az általános infrastruktúra fejlesztése, sportinfrastruktúra és a szervezéshez kapcsolódó költségek, addig bevétel oldalon a rövid távon befolyó összegek, infrastruktúrába befektetett összegek közép-és hosszú távon megtérülő bevételei és az ország lakosainak hangulata a legmeghatározóbb (Bíró et al. 2016).

Egy olimpia finanszírozása általában négy részből tevődik össze:

- Állami, önkormányzati források
- Magántőke
- Különböző nemzetközi szervezetek támogatásai (EU, NAXTA)
- Olimpiai szervezőbizottság

Míg a szervezőbizottság a helyszíni költségeket állja, addig az állandó helyszínek megépítésének a feladata a köz- és a magánszektoré (Molnár – Remenyik 2019, PWC 2013). A költségeket két nagy kategóriába érdemes sorolni. Az ábránkon láthatjuk, hogy beszélhetünk az olimpia miatt és nem az olimpia miatt felmerülő kiadásokról. Léteznek olyan költségek, amire az olimpia megrendezése nélkül is sor kerülne, azonban ezen esemény megrendezésének okából hamarabb megnő rá az igény. Ilyenek lehetnek az alapeseti és az előrehozott fejlesztéseknek a költségei. Vannak azonban olyan kiadások, amelyek mindenképpen az olimpia szervezésének a következményei, mint az olimpia fejlesztésének költségei, pályázati költségek és a szervezőbizottság költségvetése. Tehát nehéz problémamentesen szétválasztani, hogy mely kiadások jöttek létre csak az olimpia miatt és melyek azok, amelyek így is úgy is felmerültek volna.

2. ábra: A rendezés költségeinek kategorizálása

Forrás: PWC (2013, 34.o.)

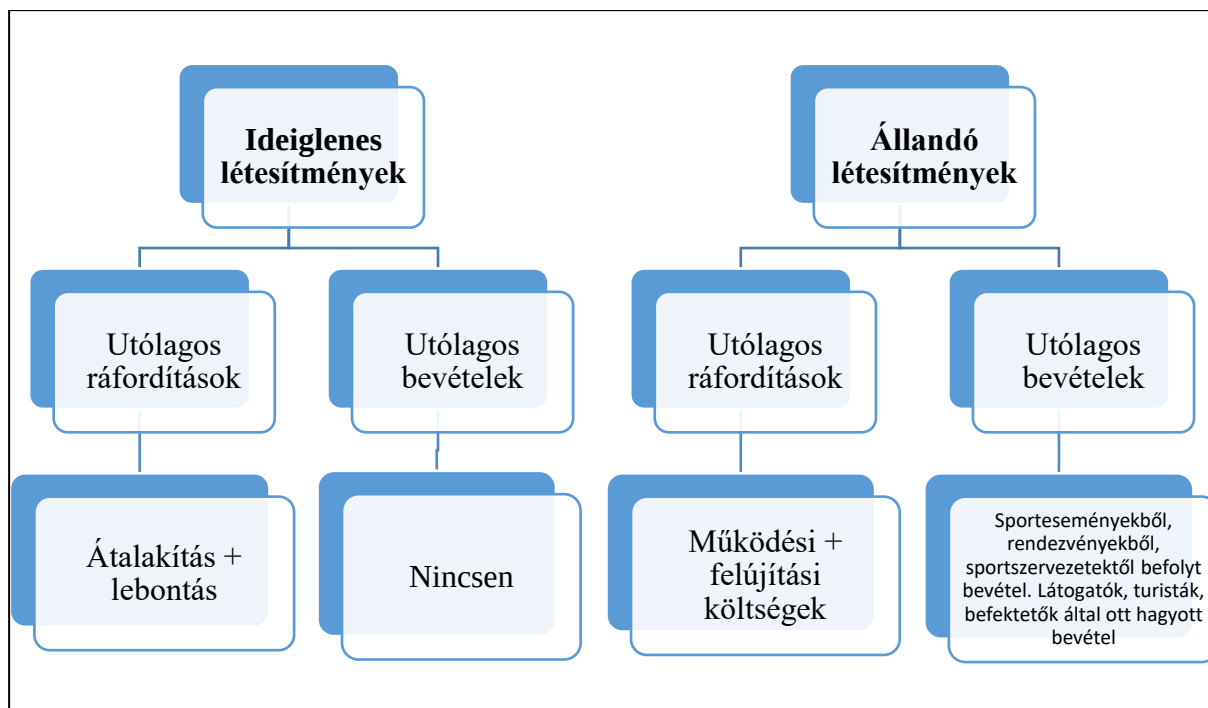
A költségeket ezen felül máshogy is kategorizálhatjuk. A **pályázat költségei** között érdemes megemlíteni az olimpiára pályázás díját. A jelentkező város egy külsős céget bíz meg, hogy összeállítsa a jelentkezési dokumentumokat. Ide tartozik a pályázat előkészítése, összeállítása és beadása, továbbá az ehhez kapcsolódó marketing költségek. Ez egy három szakaszból álló jelentkezési folyamat, amelynek díját a NOB 650 ezer euróról, 250 ezerre csökkentette.³ A **lebonyolítási, szervezési költségek** közé sorolhatók az esemény előtti tesztversenyek előkészítése, ezen felül a nyitó és záró esemény megszervezése, amit manapság a legtöbb tévé néző figyelemmel kísér (Baade – Matheson 2016). További előkészületet igényel a versenyszámok utáni ceremóniák előkészítése, érmek és kupák beszerzése. Mindezen kívül ide tartoznak a biztonsági intézkedések költségei. E költségeknél rohamos növekedést tapasztalhatunk a 9/11-es támadás óta. Egyre több az olimpiai versenyszám, egyre nagyobb az olimpiai terület és a rendező országnak biztosítani kell az esemény zavartalan működését (McHugh 2006). E megaesemények különös célpontok lehetnek a terroristák számára, így jelentős biztonsági erő bevetésére van szükség. További költségeket eredményez a sportolók és a személyzet étkeztetése, elszállásolása és szállítása (Baade – Matheson 2016). A szervező országok próbálnak minél több önkéntest alkalmazni, azonban számukra is biztosítani kell a megfelelő körülményeket. Az **egészségügyi kiadások** közé sorolandók a sportolók és az olimpiai falu egészségügyi ellátása, továbbá a doppingvizsgálatok (PWC 2015). Nem szabad elfelejteni a **promóciós költségeket**, ide tartoznak a belföldi és nemzetközi promóciós

³ <http://olimpia.hu/hirek-london/olimpia-2024-kozel-harmadara-csokkent-a-palyazati-dij> (2022.08.10.)

tevékenységek. **Szervezési költségek** között megemlíthető mindezen túl a paralimpia szervezésének költségei. Az ideiglenes célú beruházásokat, az átmeneti létesítmények építési és bontási költségeit a **működési költségek** közé soroljuk. Ide tartozik még ezen felül a sportlétesítmények és az olimpiai falu szükségtelenné váló felszerelések költsége, továbbá bérköltségek és az energiaköltségek (PWC 2015).

A **beruházások** közé tartoznak az általános infrastrukturális fejlesztések és a hosszú távra tervezett létesítmények építési költségei. Helyszíne válogatja, hogy milyen kiadásokra van szükség, de ide sorolható a távvezetékek, telekommunikáció kiépítése, tömegközlekedési hálózat átépítése, felújítása, metró és vasúthálózat kiépítése, buszhálózat bővítése. A tömegközlekedés mellett, szükség van az úthálózat növelésére, minőségének javítására, elkerülő utak építésére, olimpiai falu úthálózatának megépítésére. Míg Athénban és Barcelonában az út- és vasúthálózat fejlesztésére, addig Sydney-ben a sportlétesítmények építésére fordítottak jelentős összeget. Felmerülhet az igény hidak, alagutak, vasútállomások kiépítésére, repterek felújítására, talajtisztítási munkák kivitelezésére. Ezen felül extra költségeket jelent a beépítendő városrészek magántelkeinek a felvásárlása. Rengeteg turista érkezik egy ilyen eseményre, így elegendő szállodai férőhellyel kell, hogy rendelkezzen a város. Tehát szükség van új szállodák építésére, régiek felújítására (Bíró et al. 2016). Legjelentősebb költségként jelenik meg az olimpiai falu kiépítése, hogy a város el tudja szállásolni az eseményre érkező sportolókat és a hozzájuk tartozó edzőket (IOC 2008, PWC 2013).

Az olimpiai falu mellett a második legszámottevőbb költség a sportlétesítmények (például uszodák, stadionok, kézi és kosárlabda csarnokok) megépítése, felújítása (Baade – Matheson 2016). A harmadik ábrán látható, hogy két kategóriába sorolhatók az olimpiára épített épületek, méghozzá ideiglenes és állandó létesítményekre. Sokat tanultak a rendező városok a történelem során a fehér elefánt jelenségből, így költségmegtakarítás céljából sok példát látunk arra, hogy a jövőben nem használatos építményeket csak ideiglenes formában építik meg. Míg az állandó létesítményeknek folytonos költségvonzata van, addig az ideiglenes épületek felépítésük majd lebontásukat követően nem járnak extra költségekkel. Azonban, ha jól megtervezett az építkezés és van a jövőben haszna az épületnek, akkor az olimpiát követően is számolhatunk plusz bevételekkel sportrendezvényekből, sportszervezetektől, turistáktól vagy akár befektetőktől.

3. ábra: Az olimpiára épített épületek kategorizálása

Forrás: Holger Preuss: Az olimpiai játékok gazdasági háttere alapján (2004 94.o.) Pálfi (2012) szerkesztése.

Összegeiben megállapítható, hogy nagyon kevés olyan eseménnyel találkozunk, legyen szó akár Európa-bajnokságról, Világ-bajnokságról vagy akár olimpiáról, ahol évekkel az adott esemény előtt helyesen meghatározható a sportesemény kiadásának mértéke. Azonban míg a kiadások csoportosítása igen szerteágazó, addig a bevételek kategorizálása egy fokkal egyszerűbb.

1.1.2 Olimpiai játékok bevételei

Az olimpiai játékok lebonyolításáért és a bevételekért az Olimpiai játékok szervezőbizottsága (OCOG) felel, melyet az olimpia rendezését elnyert város egy meghatározott időre hoz létre. A következőkben ki szeretném emelni a fő bevételi forrásokat, azokat különböző kategóriákba sorolva.

A, NOB hozzájárulása:

Ide tartoznak a NOB által begyűjtött bevételek, amelyeket újraosztanak az Olimpiai játékok szervezőbizottságának a játékok során nyújtott szolgáltatásokért. Az, hogy hány százaléka jut el a bevételeknek a szervezőbizottsághoz az olimpiánkként változik. A bevételek egy része az olimpiai játékok rádió- és televíziós jogainak az értékesítéséből származnak, amelyek a bizottság bevételeinek egyik legnagyobb részét teszik ki (Baade – Matheson 2016). 1998 óta a jogok értékesítését 100%-ban a NOB végzi. A bevétel másik része a nemzetközi olimpiai

marketingprogramból származik (TOP-program), amelynek keretében a nagyvállalatok kizárólagos, világméretű szponzorálási jogokat kapnak bizonyos termék- vagy szolgáltatási kategóriákban. A NOB 1985-ben hozta létre a TOP programot, hogy diverzifikált bevételi bázist, valamint olyan hosszú távú vállalati partnerségek alakítson ki, amely a jövőben a NOB javát szolgálja majd. A bevételek készpénz, áruk és szolgáltatások formájában érkeznek. A vállalatok esetében nem önzetlen szponzorációról van szó, hanem ezért cserébe a sportesemény központi résztvevőivé válnak, amely egy kedvező reklámfelület a cég számára (PWC 2015).

B, Bevételek a helyi szponzorációból és hivatalos szállítóktól

Ide tartozik minden olyan szponzoráció, amit a marketingprogram nem fed le. Ők jelentős összeget fizetnek szponzori csomagokért, olimpiai szimbólumok használatáért és különböző jogdíjakért, hogy az olimpia hivatalos partnereként, szponzoraként szerepeljenek. Értékesítés csak az eseményt rendező ország határain belül lehetséges. Jelentős bevétellel helyi szponzorációból a londoni olimpia folyamán találkozhattunk (IOC 2008).

C, Jegyeladásból

Míg a kezdetleges olimpiák során a jegyeladásból származó bevétel volt a legjelentősebb, addig az utóbbi években a televíziós közvetítési jogok és a marketingtevékenységek vették át a vezető szerepet (Baade – Matheson 2016). Az elérhető jegyek száma korlátozott, így a maximálisan gyűjthető bevétel is korlátozott. Ide sorolható az olimpiát érintő összes jegytípus, mint nyitó- és záróünnepségek, sportesemények, kulturális események és egyéb programok (PWC 2013). Az *1. táblázatban* láthatóak a pekingi, londoni és rio de janeiroi olimpiák jegyárai. Megdöbbentő számokkal találkozhatunk. Míg a lekedvezőbb a pekingi olimpia nyitó eseménye volt, itt 8432 és 210 800 forint között lehetett jegyet vásárolni, addig Londonban a legmagasabb belépő 728 344 forintba került. A záróesemény árai már jóval barátságosabbak voltak, de a sportesemények belépőjegy árai között is jelentős különbségek figyelhetők meg.⁴

---

⁴ https://nepszava.hu/1120829_draga-az-olimpiai-jegy (2022.08.11.)

1. táblázat: Jegyárak alakulása a 2008-as, 2012-es és 2016-os olimpia folyamán (forint)

	Peking: 2008	London: 2012	Rio de Janeiro: 2016
Nyitóünnepség	8 432 - 210 800	7 283 - 728 344	20 000 - 460 000
Záróünnepség	6 324 - 126 480	7 283 - 543 000	20 000 - 210 000
Atlétika	-	7 240 - 262 450	10 000 - 120 000
Kajak-kenu	1 265 - 4 216	7 240 - 54 300	4 000 - 21 000
Kézilabda	1 265 - 3 373	7 240 - 45 250	7 000 - 42 000
Kosárlabda	2 108 - 42 160	7 240 - 153 850	5 000 - 90 000
Labdarúgás	1 686 - 33 728	7 240 - 99 550	4 000 - 90 000
Öttusa	1 265 - 2 108	7 240 - 27 150	4 000 - 21 000
Úszás	4 216 - 33 728	7 240 - 161 900	6 000 - 90 000
Vívás	2 108 - 4 216	7 240 - 34 390	5 000 - 18 000

Forrás: Népszava (2017) cikk alapján

D, Engedélyekből

Különböző áruk értékesítéséből származó bevételeket tartalmazza. Három nagyobb csoportot említhetünk, mint:

- Licencárúk: ebbe a kategóriába tartoznak az olimpiai szimbólumokat tartalmazó termékek, mint táskák, esernyők, kozmetikai cikkek, posztterek, kiegészítők, törölközők, stb értékesítési tevékenységéből származó licencdíjak.
- Olimpiai érme program, amely az olimpiai játékokhoz gyártott érmék értékesítéséből származó bevételeket jelenti. Míg korábban ez is a bevételek fő forrásához tartozott, manapság már egyre jobban csökken az értéke. A legnagyobb bevétel az 1988-as szöuli olimpia során képződött, érmekibocsátásból. Ezen érmék törvényes fizetőeszközként vannak jelen, melyeket a rendező ország Nemzeti Bankja bocsát ki.
- Bélyegkibocsátás: egy árusításból eredő bevétel, ami hasonlóan képződik, mint az érme program kapcsán. A kínai posta által a 2008-as pekingi olimpiára kibocsátott bélyegek kínálata kevesebb, mint két óra alatt a teljesen elfogyott (IOC 2008).⁵

E, Olimpiai lottó

A bevételek egyéb kategóriájába tartozik többek között az olimpiai lottó, amely az olimpia program része. A bevételt a szerencsejátékot nyilvánosságra hozó vállalat engedi át a szervezőbizottságnak.

<https://www.feol.hu/egyperces/2022/02/kevesebb-mint-2-ora-alatt-elfogytak-az-olimpiai-belyegek#>
(2022.08.11)

F, Adományokból

A megaesemény céljából ellenérték nélkül, támogatásként, ajándékba adott érték. Ilyen lehet pénzfelajánlás vagy tárgyi érték.

G, Eszközök értékesítéséből

Itt megemlíthetünk minden olyan dolgot, ami a szervezőbizottság tulajdonában van és az olimpia végeztével értékesítésre kerülnek. Ilyenek lehetnek többek között a sportlétesítmények, különböző berendezések vagy akár sporteszközök (PWC 2013, IOC 2008).

Mint láthatjuk jelentős számú bevételi forrásról beszélhetünk, de az elmúlt olimpiák folyamán a bevételeknek több, mint 90%-a televíziós közvetítési jogok értékesítéséből, a belföldi és nemzetközi szponzorációból és a jegyértékesítésből származik (Müller et al. 2022). Források, mint olimpiai érme és bélyegprogram, lottó és adományok egyre jobban veszítenek a jelentőségükből, azonban megállapítható, hogy az esemény kimenetlének eredményességéhez és a bevételek nagyságához nagy mértékben hozzájárulnak az olimpia idejére, majd az azt követő időszakban kilátogató turisták száma, ami közvetett, további jelentős bevételt eredményezhet.

1.2 Az olimpiai turizmus

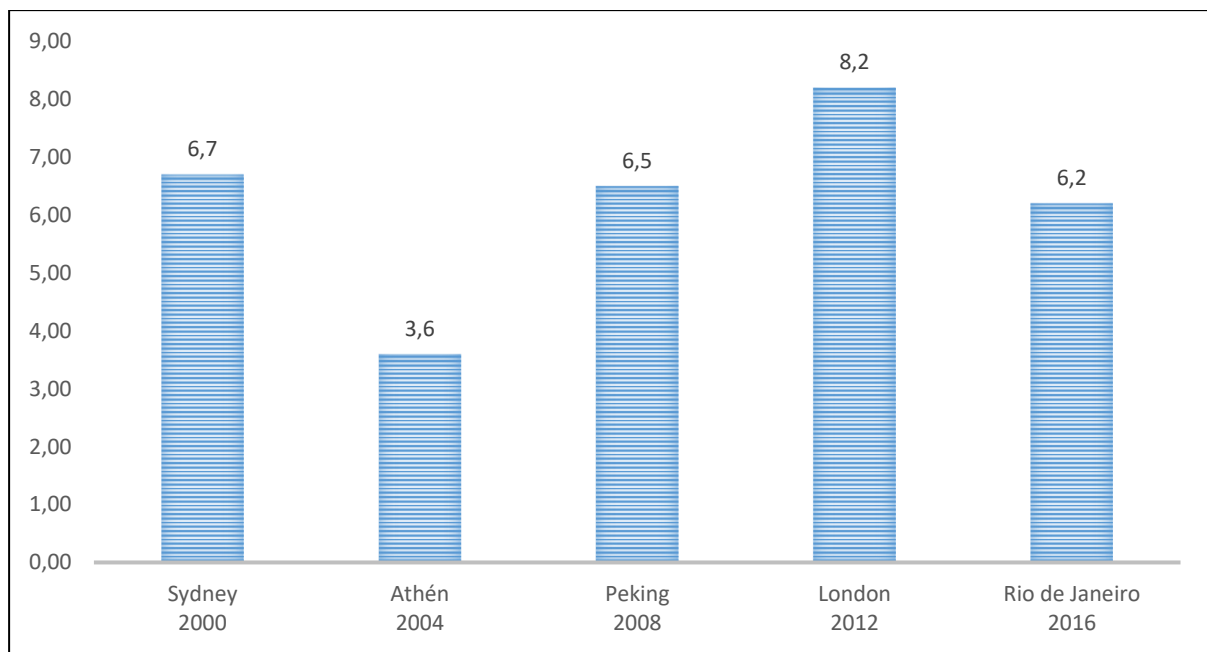
Az olimpiai turizmus alakulását nagyon sok dolog befolyásolhatja. Sok példát láttuk a történelem folyamán, hogy nem érte el sem a turisták száma az elvártakat sem a jegyvásárlás a minimális szintet. Ennek oka lehet egy felelőtlen helyszínválasztás, ahol a helyiek számára idegen egy-két sportág, így nem is érdekeltek az adott versenyszámban. Másik jelentős probléma adódhat az adott országban fennálló terrorveszélyből vagy egy vírusnak a megjelenéséből, ami miatt inkább otthon maradnak a látogatók és a tévé előtt, biztonságban tekintik meg az eseményeket. Ilyen volt a 2016-os rio de janeiroi olimpia, ahol sokan megijedtek az úgynevezett Zika vírustól, így először sportolók mondták le a szereplésüket, majd ez érezhető volt a turisták számában is. Nem csak az olimpia folyamán nem érte el a látogatók száma a maximumot, hanem az eseményt követően, évről évre csökkent a város látogatottság. Míg 2016-ban közel másfél millió turista fordult meg itt, ez a szám 2020-ra kicsit kevesebb mint, 400 000-re csökkent.⁶ Az olimpiák történelmében az egyik legsúlyosabb veszteség azonban a 2020-as tokiói olimpia folyamán következett be, amit egy Covid járványnak köszönhetően elhalasztottak egy évvel és ezen felül nézők nélkül kellett

---

⁶ <https://www.statista.com/statistics/806001/number-international-tourists-rio-janeiro/> (2022.08.11)

megrendezni azt. Ezen eseményről és a covid járvány hatásairól a harmadik fejezetben szeretnék bővebben említést tenni. Tehát összességében elmondhatjuk, hogy a rendező ország kiválasztása folyamán kifejezetten fontos az ország adottságainak figyelembevétele, mert ezzel a fentebb említett problémák egy része elkerülhető lenne.

Nehéz egy általános következtetést levonni a turisták számát illetően. Lehet, hogy meglepő, de általában az olimpia évében nem éri el a turisták száma az addig megszokottat, mivel az átlagos turisták elkerülik a helyszíneket, félnek az áremelkedéstől és a zsúfoltságtól. Az olimpia előtt egy évvel tudományos konferenciákra, próbafutamokra és szponzori találkozókra kerül sor, amik hozzájárulnak a város látogatottságának növeléséhez. Az olimpia évében hasonló mennyiségű turistával kell számolni, mint az azt megelőző évben, majd pozitív esetben az esemény elteltével képes megtartani a város a hírnevet és még több látogatót csábítani a helyszínre, mint korábban (Bene – Móré 2017). A közvetítésekben látott helyszínek egyrésztől felkelthetik az emberek érdeklődését, másrésztől a sportolók pozitív tapasztalatai is visszacsalogathatják a turistákat az olimpia helyszínére. (Molnár – Remenyik 2019). A 2004-es görögországi olimpiától, amely az olimpiai játékok hazájában lett szervezve, azt várták, hogy egy nap alatt körülbelül 100 000 látogatót fogadnak majd, azonban a turisták száma csak a 15 000-hez közelített. Míg a görög szigetekre érkező látogatók száma 2003-2004-ben csak kismértékben csökkent, addig az Athénba érkező turisták száma ehhez képest hatalmas mértékben (Malfas et al. 2004). Az ábrán megfigyelhető, hogy az elmúlt események folyamán a legtöbb jegyeladás 8.2 millió a 2012-es londoni olimpia folyamán következett be. Ábránkon megfigyelhetjük, hogy 2000 óta a legjelentősebb jegyeladások között Sydney szerepel 6.7 millió jeggyel, melyet Peking követ 6.5 millióval. Mint korábban említettük a Zika vírus okozta pánik érezhető volt az eladott belépők számában is, így Rio de Janeioban a jegyek 85-90%-a, azaz 6.2 millió került értékesítésre. A 2004-es athéni olimpia 3.6 millió jegyeladással zárult, melyet többek között az ország mérete is okozhatott, mivel Görögország egyszerűen kicsi a többi országhoz képest.

4. ábra: Eladott jegyek száma a Nyári Olimpiai Játékokon 2000 és 2016 között (millió)

Forrás: Statista (2020)

Egy ilyen esemény folyamán különböző turisztikai mozgásokat különböztethetünk meg. Vannak azok a turisták, akik kizárólag az olimpia miatt látogatnak az adott városba és jelentős összeget fizetnek ki, hogy részt tudjanak venni különböző sporteseményeken. Ők főként az olimpiai helyszínek, olimpiai falu környékén mozognak. Egy korábbi tanulmány kimutatta, hogy a sportturisták az átlagos turistákhoz képest több éjszakát és pénz költenek el a városban (Laczkó – Stocker 2020). Vannak, akik mindenképpen a városba látogattak volna, de az olimpia miatt meghosszabbítják az ott létüket. Létezik az a csoport, akik nem látogatnak el a rendező városba, illetve környékére. Őket szokás elkerülőknak is nevezni, megijednek, hogy az árak az egekbe szöknek, mind a szállodák, repülőjegyek és a gasztronómiai helyek tekintetében, így inkább újra tervezik a kirándulásukat, más lokációt választanak (Preuss 2004). A hagyományos turisták is inkább átszervezik megszokott terveiket, kerülnek a tömeget, így általában jelentős visszaesés figyelhető meg a tradicionális látványosságok, múzeumok, színházak, állatkertek tekintetében. A 2012-es londoni olimpia idején a turisztikai látványosságok, múzeumok színházak látogatottsága az előző év azonos hetéhez képest 60%-kal csökkentek (Brown et al. 2016). Ezen felül mindenképpen szót kell ejteni a helyi lakosok két csoportjáról. Megkülönböztethetjük azokat:

- 1, akik az olimpia miatt otthon maradnak és
- 2, azokat, akik, az olimpia miatt elhagyják a régiót. Ők nem kívánnak részt venni e turistákban gazdag két hétben.

Érdekes megfigyelni, hogy egy ilyen nagyszabású sportesemény, hogy megosztja az embereket és mennyire más reakciót vált ki belőlük. Láthattuk, hogy érdeklődésben nem csak a turisták, de a helyi lakosság között is jelentős különbségek figyelhetők meg. Továbbá megfigyelhettük, hogy a turizmus rendezés utáni helyzetét hatalmas mértékben befolyásolja például a rendezés sikeressége, a lakosság viselkedése, a fejlesztések eredménye és a város turisztikai adottságai (Molnár – Remenyik 2019). A későbbiekben a turizmus szemszögéből is rá fogok világítani egy ilyen esemény pozitív és negatív tényezőire.

1.3 Az olimpiák pozitív és negatív hatásainak összevetése

Nagyon fontos egy ilyen megaesemény szervezése folyamán, hogy a rendező város számoljon mind a lehetséges pozitív, mind a negatív hatásokkal. Érdemes kiemelni, hogy különbséget tehetünk hosszú és rövidtávú gazdasági, infrastrukturális, társadalmi, turisztikai és környezeti hatások között. Egy-egy nemzetközi sportesemény nem csak a fogadó város, régió vagy ország gazdasági működésére van pozitív hatással, hanem jelentősen hozzájárulhatnak a hosszabb távú versenyképességhez is (András – Kozma 2014). Egy ilyen sportrendezvény rengeteg látogatót vonz az adott városba akár az olimpia előtt, folyamán és után is, így ezáltal megnövekszik a turisták által az országban hagyott pénz mennyisége is. Míg Barcelona 1990-ben csak a 13. legkedveltebb turisztikai célpont volt jelen Európában, (ekkoriban kevesebb, mint fele annyi vendégéjszakát töltöttek itt el, mint Madridban) addig 2010-re a vendégéjszakák számát tekintve a kontinens ötödik legnépszerűbb úticéljává vált, háttérbe szorítva az előbb említett Madridot. Az eseményre látogatók megismerik az ország kultúráját, pozitív élményeiket tovább adhatják ismerőseiknek, mely fellendítheti a jövőbeli turizmust (Ferreira et al. 2018). Egy esemény pozitív lecsengése nem csak a már megfordult turistákat csábíthatja vissza, hanem újabb látogatóréteg számára nyithatja meg a lehetőségeket és a befektetők is nagyobb potenciált láthatnak a városban (Molnár – Remenyik 2019). A politikai kapcsolatok és beruházások által az ország kereskedelmi kapcsolatai is pozitív irányba mozdulhatnak el. A végbement fejlesztések, megnövekedett diplomáciai találkozók miatt javulhat az országról alkotott kép, mely növelheti a külföldi tőke beáramlást (Bene – Mór 2017). Fontos megemlíteni, hogy a rengeteg látogatót el kell látni, így megnő a foglalkoztatottság, csökken a munkanélküliségi ráta. A munkahelynövekedés főként a turisztikai és az ipari szektorban figyelhető meg. Míg Barcelonában 1992-ben a munkanélküliség 18,4%-ról 9,6%-ra csökkent, addig Atalantában az 1996-os olimpiai játékok folyamán 580 000 új munkahelyet hoztak létre (Hideg 2019). Bizonyos elvárásoknak meg kell felelni, ezért rengeteg infrastrukturális fejlesztés megy végbe egy ilyen esemény megrendezése előtt, úthálózat, vasúthálózat,

telekommunikációs eszközök fejlesztése, olimpiai falu, szállodák megépítése tekintetében, amelyek segítik az erőforrások kihasználtságát és felgyorsítják a GDP növekedését (Ferreira et al. 2018). Míg Dél-Korea a játékok megnyerése évében az egy főre jutó GDP tekintetében a 25. helyet töltötte be, az esemény megrendezésének évében már a 16. pozíciót foglalta el. Hasonló cipőben járt Spanyolország is, aki a játékok előtt 7 évvel a 15. helyen, míg az olimpia során már a 7. helyen végzett (Molnár – Remenyik 2019). Kifejezetten fontos az olimpia után a megépített sportlétesítmények aktív használatba vétele, melyek tökéletes helyszínek lehetnek a jövőbeli generáció kinevelésére (Baade – Matheson 2016). Az eseményre szánt összeg egy részéből megkezdődhet a szegényebb városrész regenerációja, újjáépítése és lehetőség nyílik e terület olimpiai központtá alakítására. Egy olimpia szintlépést jelenthet a rendező térség számára és lehetőséget adhat, hogy felkerüljön a város a világtérképre és felzárkózzon a még fejlettebb régiókhoz. A sportesemény végeztével az olimpiai falu lakásai eladhatók a befektetők számára vagy akár átalakíthatók egyetemi kollégiummá, mint az megtörtént Atalantában és Los Angeles-ben is egyaránt. Egy ilyen esemény pozitívan hathat a társadalomra is. Egyrészt megnőhet a helyi lakosság sportolási aktivitása, megerősödhetnek a helyi hagyományok és növelheti a lakossági összetartozást. Másrészt egy olimpia elősegítheti az önkéntesség javulását, a fogyatékkal élők megértését és különböző kultúrák megismerését (Preuss 2004, Scandizzo – Pierleoni 2018).

Bár a játékok megrendezésének számos pozitív hatása lehet, ezek a hatások többnyire csak potenciális hatások, amelyek akkor következnek be, ha egy okos tervezést nagyszerű megvalósítás követ. Ha ezek közül valamelyik hiányzik, egy megasportesemény óriási költségeket okozhat és kihívások elé állíthatja a házigazdát. Amennyiben pénzügyi oldalról nézzük a helyzetet, szem előtt kell tartani a negatív gazdaságpolitikai fordulatokat, lehetséges gazdasági válságokat, amik megnehezítik a tervezési költségeket. Súlyos költségnövekedést eredményezhetnek a késedelmes fejlesztések és a korrupció (Ricz – Nagy 2016). Manapság a korrupció jelentős probléma a szervezetekben. 2017-ben a Brazil Olimpiai Bizottság elnökét, Carlos Nuzmant letartóztatták, többek között azért, mert szavazatokat vásárolt az ötkarikás játékok rendezésének elnyeréséhez. Gyakran felmerülő probléma, hogy nem jól kalkulálják, alábecsülik a felmerülő költségeket, nem számolnak plusz kiadásokkal és túlbecsülik a bevételeket. Amennyiben a fejlesztések nem megfelelő ütemben haladnak, szükség van nagyobb munkaerő alkalmazására, hogy minden elkészüljön az esemény kezdetéig, mely ismét a kiadások növekedéséhez vezethet. Míg a játékok előtti években főként az építőiparban nő meg a foglalkoztatottság, addig az esemény alatt a kereskedelemmel és szolgáltatásokkal kapcsolatos szektorokban lehet számítani munkaerő növekedésre. Abban az esetben, ha nem

jól tervezik meg az épületek utóhasznosítását, nincsenek jövőbeli elképzelések, akkor a plusz munkaerőre az olimpia befejeztével nem lesz igény és ismét visszaáll az esemény előtti munkanélküliség. Az elmúlt olimpiákon 100 és 190 ezer fő között van azok száma, akik tevékenysége az esemény után szükségtelenné válik (Molnár – Remenyik 2019). Egy ilyen megaesemény nagy hatással van az ingatlanpiacra, megnövekszik az igény a lakások iránt, amely feljebb tornázza az árakat és ez problémát okoz az alacsonyabb keresetű társadalmi réteg számára. Amennyiben a nézők száma nem éri el a minimális szintet, ez jókora bevételkiesést eredményezhet és negatívan hathat az ország jövőbeli idegenforgalmára (Ferreira et al. 2018). Egy olimpiára való jelentkezés kifejezetten költséges és ha nem nyeri el a pályázó a szervezési lehetőséget, akkor is jelentős összeget kell kifizetnie a három körös pályázási folyamatra. A megnövekedett látogatók megnövelik a fogyasztást, amely miatt először áruhiány alakul ki, majd egy idő után ez áremelkedéshez fog vezetni. Az árdrágulás először a hiányos árucikkek esetében érezhető, de korábbi tapasztalatokat látva nem tart tovább, mint egy év (Preuss 2004). Az áremelkedés az említett árucikkek mellett idővel jelentkezik az élelmiszerek, szolgáltatások, műszaki cikkek és a lakhatási költségekkel kapcsolatban is (Molnár – Remenyik 2019).

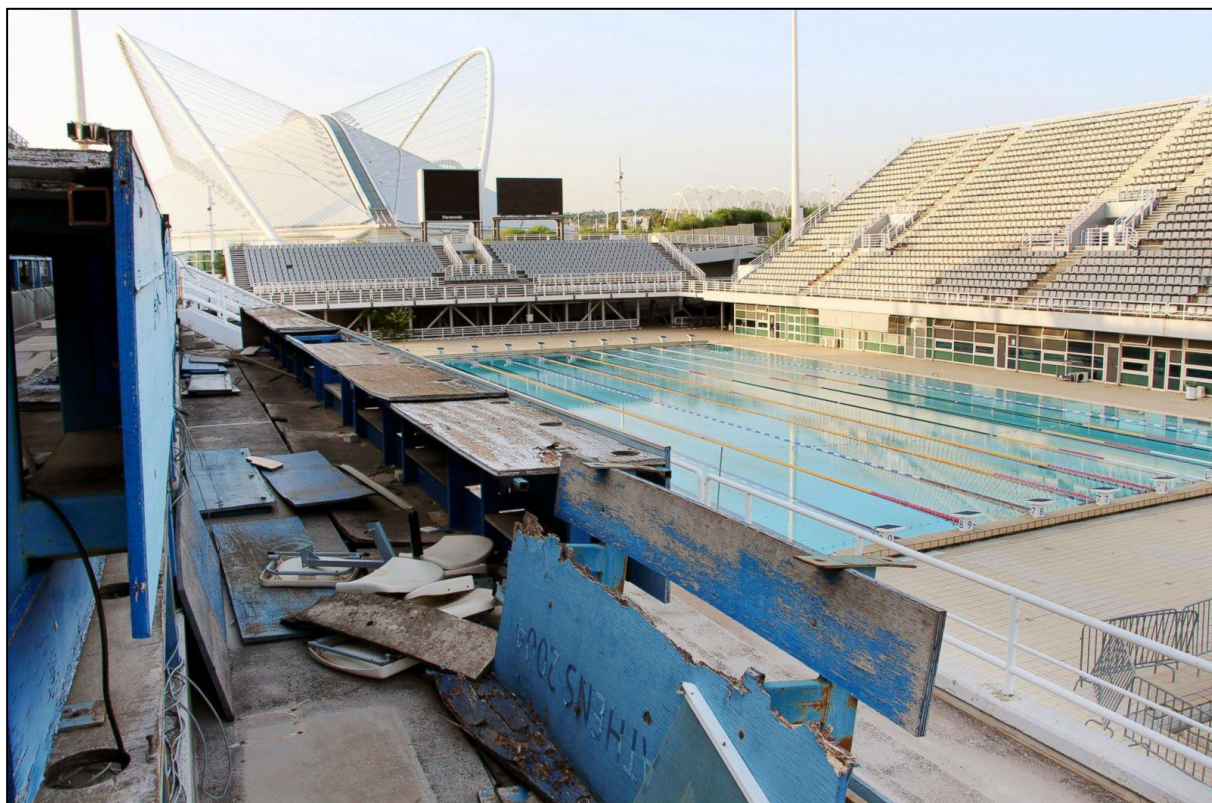
Az előkészületek folyamán utakat, városrészeket kell elzárni az autóforgalom elől. A rengeteg ember miatt megnövekszik a terrorveszély, mely fokozott biztonsági intézkedéseket hoz magával. A világ különféle pontjairól érkező látogatók betegségeket, vírusokat hozhatnak be az országba, amely egy újabb járványhelyzet kialakulásához vezethet. A nagyvárosok általában hely hiánnyal szenvednek, ezért fel kell szabadítani egyes részeket, melyet többségében az alacsonyabb bevételű lakosság szenved meg. Vannak, akik kilakoltatással szembesülnek, máshol a városok ritka zöldövezeteit építik be (Ferreira et al. 2018). Az atlantai olimpia folyamán 15 000 lakost lakoltattak ki, annak érdekében, hogy helyet biztosítsanak az eseménynek, továbbá hajléktalanszállókat alakították át raktárokká. Egy további negatív tényező, hogy amennyiben jelentős adósság halmozódik fel egy ilyen esemény megszervezése során, akkor e fennmaradó költségek évtizedekig a lakosságot terhelik. Montreal-nak 2006-ig tartott, amíg az 1976-os játékokból származó utolsó adósságát is ki tudta fizetni, míg Görögország több milliárdos olimpiai tartozása az ország csődjéhez vezetett.⁷ E tényezők mind a helyi lakosság elégedetlenségének növekedéséhez és további tüntetésekhez vezethetnek.

Fontos, hogy említést tegyünk az esemény szempontjából megépített épületekről is. Sok esetben, hogy a város még jobban imponáljon a látogatóknak, olyan beruházásokat hajtanak végre, amik nem kapcsolódnak az olimpia rendezéséhez. 2004-ben Athénban 1,4 milliárd fontot

---

⁷ <https://www.cfr.org/background/economics-hosting-olympic-games> (2022.08.10)

költöttek egy új repülőtér megnyitására, hogy évi 16 millió utas és 220 000 tonna teheráru fogadására legyen képes. További probléma adódhat abból, hogy a modern focistadionok általában nem felelnek meg az olimpiai játékok szabályzatának. A cél egy stadion szempontjából, hogy a nézők minél közelebb üljenek a játéktérhez, így általában nincs hely további futópálya kialakítására. Ezen felül problémás lehet az olimpia után ezen létesítményeknek a fenntartása, mivel jelentős hosszútávú költségekkel járnak. E kiadások között felmerülnek az üzemeltetési és fenntartási díjak, az eredeti építésből fennmaradó kötelezettségek és a helyszínnak helyet adó telek alternatív költségei. Azon épületek, amelyekre nincs további igény a sportesemény után, vagy csak a finanszírozásuk okoz problémát sokszor üresen állnak, nem hoznak bevételt majd lebontásra kerülnek (Zimbalist 2015). Ezen építményeket nevezzük fehér elefántoknak, amelyeknek fenntartási költségei a helyi lakosságot sújtják. Erre a történelem egyik legjobb példája a 2004-es athéni olimpia után történtek. Az ország jelentős összeget fordított az épületek megépítésére majd ezeket az esemény után forrás hiánya miatt senki nem használta és a sportesemény elteltével sokáig üresen álltak. Legyen szó akár az uszodáról akár a röplabda vagy a taekwondo stadionról, ahol most már a szemét és a rozsdá dominál.

5. ábra: Elhagyatott úszómedence Athénban az olimpia után

Forrás: Theguardian (2014)

Ezenfelül sajnos az ideiglenes helyszínek is környezeti kihívások elé állítják a rendező várost, mivel egyes anyagokat nem lehet újrahasznosítani, így jelentős ökológia lábnyomot hagynak, tehát nem minősülnek környezetbarát fejlesztéseknek (Scandizzo – Pierleoni 2018).

Végezetül a szakirodalmi áttekintés végén rendszereztem a 2. táblázatban a pozitív és negatív tulajdonságokat, ami rámutat a témakör komplexitására, továbbá csoportosítottam különböző hatásonként a jó és rossz tényezőket.

2. táblázat: Az olimpiák pozitív és negatív aspektusainak rendszerezése a hazai és a nemzetközi szakirodalmak alapján

	Pozitív	Negatív
Gazdasági	Az ország kereskedelmi kapcsolatainak növekedése	Kiszoruló helyi vállalkozások
	Külföldi tőke beáramlása	Korrupció
	Munkahelyteremtés	Olimpia végeztével a munkaerő nem megfelelő hasznosítása
	Meglévő erőforrások kihasználása, GDP növekedése	Nem jól kalkulált költségek a kiadások növekedéséhez vezetnek
	Olimpiai falu lakásai eladhatók	Ingatlanspekuláció
	Növekvő beruházási kiadások	Áremelkedések
	Imázsnövelés	
Infrastrukturális	Megépített sportlétesítmények jövőbeli használata	Utóhasznosítás tervének hiányában kialakulhat a „fehér elefánt” jelenség
	Barnamezős területek rehabilitációja	Olimpia szemszögéből nem releváns beruházások végrehajtása
	Közlekedési hálózat fejlődése	A korábban megépített létesítmények nem felelnek meg a követelményeknek
		Magas üzemeltetési költségek
Társadalmi	Nemzeti összetartozás növelése	Alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők életminőségének csökkenése kilakoltatások és áremelkedések hatására
	Növekvő közösségi részvétel - önkéntesség javulása	Fennmaradó adósság a lakosságot terheli
	Sportolási aktivitás növekedése	Folyamatos építkezések, útlezárások, por
	Fogyatékkal élők megértése	Tüntetések
	Különböző kultúrák megismerése	Terror-és járványveszély megnövekedése
Turisztikai	Az olimpia alatt jelentős mennyiségű turistával lehet számolni	Kiszorító hatás, csak a turisták jellege változik meg
	Jövőbeli idegenforgalom növekedése	Negatív visszhangú olimpia hatással van a jövő idegenforgalmára
	Felkerül a város a világtérképre	
Környezeti	Környezetvédelem középpontba helyezése	Ideiglenes helyszínek lebontásából fennmaradó hulladék – ökológia lábnyom növelése

Forrás: saját szerkesztés

2. Kutatási mintaterület és módszertan

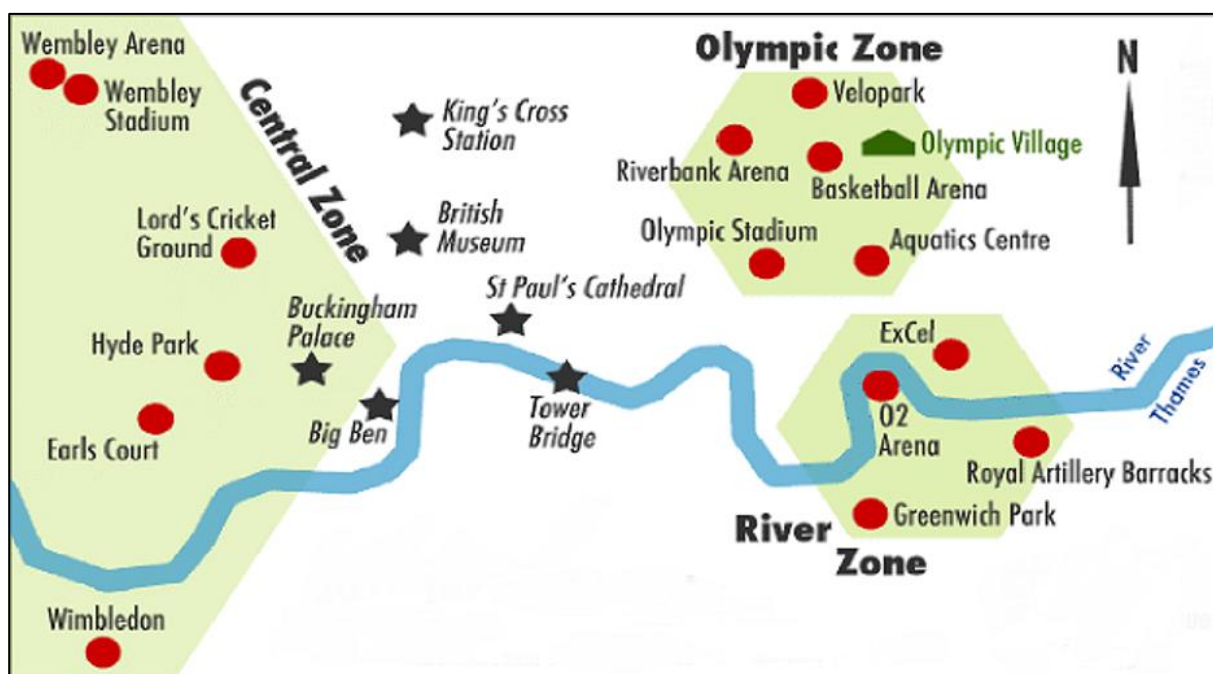
Ebben a fejezetben be szeretném mutatni egyrészről, hogy miért pont e két olimpiára esett a választásom, továbbá ki szeretném emelni a legfontosabb sportesemények helyszíneit és e helyszínek felépítésének struktúráját. Ezt követően ki fogok térni szakdolgozatom módszertanára, hipotéziseim, alkérdéseim bemutatására, kutatási technikáimra.

2.1 Kutatási mintaterület

Kutatási mintaterületem a 2012-ben rendezett londoni és a 2020 helyett 2021-ben megszervezett tokiói olimpia. E két eseményre azért esett a választásom, mivel mindenképpen aktuális és fejlett országban tartott olimpiákat szerettem volna elemezni, továbbá meg szerettem volna vizsgálni egy normál körülmények között megrendezett és egy szélsőséges, pandémia ideje alatt kivitelezett eseményt. A londoni olimpiát 2012.07.27 és 2012.08.12 között rendezték és elemzését azért találom érdekesnek, mert ez a legközelebbi olimpia a tokiói mellett, amely fejlett országban lett szervezve. A 2016-os rio de janeiroi nem tartozik ebbe a kategóriába, mivel Brazília a feltörekvő országok kategóriájába sorolható. Ezen kívül világváros, adottak voltak a lehetőségek, mivel itt már 1908-ban és 1948-ban is tartottak olimpiát. Tokióra ezzel szemben teljesen más indokból esett a választásom. Ez az esemény kifejezetten figyelemfelkeltő, egyrészről a Covid járvány alakulása miatt, másrészt ez az első az ötkarikás játékok közül a második világháború óta, melyet nem az eredeti időpontban tartottak meg. Eredetileg az esemény 2020.07.24 és 2020.08.09 között lett volna megrendezve, de a 2019 végén kitört koronavírus járványnak köszönhetően az olimpiát egy évvel elhalasztották és így az új dátumnak 2021.07.21-2021.08.08 időszakot jelölték ki. Annak ellenére, hogy az eseményt átütemezték 2021-re, marketing és márkaépítés céljából megtartották a Tokió 2020 nevet. Tokió szintén világváros, normál körülmények között adottak lehettek volna a lehetőségek egy sikeres kivitelezéshez, így érdekelt, hogy ezt a világjárvány miben változtatta meg.

A 2012-es olimpia eseményei három helyszín köré csoportosultak az Olimpiai (Olympic Zone) a Központi (Central Zone) és a Folyami Zónába (River Zone). Az olimpiai falu és stadion az Olimpia Zónába helyezkedtek el, itt került a legtöbb sportesemény megrendezésre. Csak a játékok miatt épült épületek közé sorolható az Aquatics Center, ahol az úszóversenyek zajlottak, mely az események után is megtartotta eredeti célját. Itt található többek között még a Copper Box Arena, Velodrome és a Riverbank Arena. A Temze két partján fekvő Folyami zóna egyik fő látványossága az ExCeL (Exhibition Centre London), ahol például ökölvívás, judo, asztaltenisz, vívás került megrendezésre. Ez volt az egyedüli látványosság e zónában, ami a

Temze bal partján helyezkedett el, az összes többi a folyó másik oldalán volt megtalálható. Ezen felül fő helyszínek közé sorolandók a North Greenwich Arena (más néven O2 Arena), ahol a tornaversenyeket tartották, a Greenwich Park, mely a lovasversenyek színtere volt és a Royal Artillery Barracks, ahol a lövészversenyeket rendezték. Végző soron szót kell ejteni a Központi Zónáról, amely a belvárosban volt megtalálható. Híres sportlétesítmények közé sorolandó a Wembley stadion, amely otthont adott a labdarugó mérkőzéseknek, továbbá nem szabad megfeledkeznünk a Wembley arénáról és Wimbledonról sem, amely növelte a tenisz dicsőségét.⁸ Ezen kívül volt egy-két helyszín, mely e három zónán kívül helyezkedett el, ilyen volt például a vitorlásversenyek megrendezése céljából Portland-szigetén a Weymouth és Portland Nemzetközi Vitorlás Akadémia vagy a labdarugó stadionok egy része (Azzali 2017).⁹

6. ábra: A londoni olimpia 3 zónája (● sporthelyszínek, ★ látványosságok)

Forrás: EnglishCLUB (2014)

Ezzel szemben Tokióban más felépítést választottak a szervezők a sporthelyszínek kiépítésére. A helyszínterv, mint ahogy az alábbi képen is látható, egy tematikus és egy működési zónából áll. Egyik jelentős része az Örökségi Zóna (Heritage Zone), amely az 1964-es olimpiai eseményeken használt számos ikonikus épületnek adott otthont. Ilyen többek között a Yoyogi National Stadium, melyet kézilabda arénaként vagy a Tokyo Metropolitan Gymnasium, melyet asztalitenisz arénaként használtak. Itt található többek között Kengo Kuma

⁸ <https://www.englishclub.com/vocabulary/sports-olympics-2012-london.htm> (2022.08.17)

⁹ https://hmn.wiki/hu/Weymouth_and_Portland_National_Sailing_Academy (2022.08.29)

japán építész által tervezett 48 000 főt befogadó, Japan National Stadium, amit a játékok ideje alatt Nemzeti Olimpiai Stadionként emlegettek. A sportesemények másik része a Tokiói Öböl Zóna (Tokyo Bay Zone) környékén zajlottak, amely az innovatív városfejlesztés modelljeként szolgált és a város izgalmas jövőjét szimbolizálta. A helyszínek jelentős része a vízhez kapcsolódott, itt megtalálható volt többek között a 15 000 főt befogadó Tokyo Aquatics Center, amely az úszás és műugrás sportolójának adott otthont. A 20 000 férőhelyes Ariake Coliseum-ban tenisz mérkőzések zajlottak, az Ariake Arená-ban pedig röplabda eseményeket lehetett megtekinteni.¹⁰ Az olimpiai falu e két zóna metszéspontjában helyezkedett el, amelyet a játékok fizikai és szellemi központjának is neveztek. Volt azonban 16 további helyszín, ami e két zónán kívül, az olimpiai falutól 8 kilométeren túl helyezkedett el. A labdarugó események sikeres kivitelezése szempontjából 6 stadion került használatba.¹¹

7. ábra: A tokiói olimpia fő sporteseményeinek helyszínei

Forrás: Theolympians (2019)

¹⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Venues_of_the_2020_Summer_Olympics_and_Paralympics (2022.08.18)

¹¹ <https://www.2020games.metro.tokyo.lg.jp/eng/taikaijyunbi/taikai/map/heritage-tokyobay/index.html> (2022.08.18)

2.2 Módszertan

A kutatás célja **leíró** és **magyarázó**, amelyet **deduktív** módszer alkalmazásával szeretném elérni. A kutatási kérdés megválaszolását az alábbi három **hipotézis** felvetésével kísérelem meg.

1. *Hipotézis:* A sikeres olimpia kulcsa az alapos és átgondolt tervezés.
2. *Hipotézis:* A londoni olimpia esetében nagyobb mértékben találkozhatunk *pozitív* hosszú távú társadalmi hatással, mint *negatívval*.
3. *Hipotézis:* A covid járvány eredményeként vált negatívvá a tokiói olimpia mérlege.

Kutatási alkérdéseim egy részről, hogy milyen célkitűzései voltak a londoni és a tokiói eseményeknek, továbbá, hogy milyen mértékben profitálnak az olimpiák fő szponzorai egy-egy ilyen esemény támogatásából?

A kutatásom **kvalitatív kutatás**, egyfelől szekunder források, statisztikai adatok elemzése, másfelől primer kutatás, amely során egy esettanulmányt készítettem a témában a londoni és tokiói események bemutatásával. A tanulmány során ki fogok térni mind gazdasági, infrastrukturális mind társadalmi különbségekre, meg fogom vizsgálni az olimpia fő szponzorainak reakcióit és a fogyasztás változásának mértékét. Az esettanulmányon felül öt félig strukturált interjút készítettem az olimpiai mozgalom valamennyi fontos szereplőjével, érintettjével, akiket a 3. táblázatban rendszereztem. Interjúim Microsoft Teams-en keresztül történtek, átlagosan 40 perc hosszúságúak voltak. Nagyon fontosnak tartottam, hogy különböző érintettségű szakembereket kérdezzek meg a témában, így interjúalanyaimnak a következő személyeket választottam. Első két beszélgetőpartnerem Dr. Máté Tünde és Havran Zsolt sportközgazdászok voltak, akik jelenleg a Budapesti Corvinus Egyetem Sportgazdaságtani Kutatóközpontjának aktív tagjai. Harmadik interjú partnerem Pranav Khot volt, aki 2007 óta a lausannei székhelyű Event Knowledge Services (EKS) tanácsadói cégnél tevékenykedik, ahol az elmúlt években együtt dolgozott nagyon sok olimpiára nevező és olimpiát rendező várossal. Ilyen volt például a 2016-os olimpiára pályázó városok többsége, köztük Rio de Janeiro is, továbbá 2020-as olimpiai pályázat alkalmával együtt dolgozott Isztambullal, majd a 2024-es nevezésre Budapesttel is. Legutóbbi sikerként hozzásegítették Brisbane-t a 2032-es sikeres nevezéshez. Október elején lehetőségem nyílt egy interjú készítésére Péni István Európa-bajnok, ifjúsági olimpiai bajnok, világbajnoki ezüstérmes és a tokiói olimpián 5. helyet elérő sportlövővel. Virtuális beszélgetésünk során megosztotta velem személyes tapasztalatait, így még nagyobb rálátást nyerhettem a tokiói eseményre. Ő hasonló témában írta szakdolgozatát, továbbá közgazdászként végzett a Budapesti Corvinus

Egyetemen, így általa is releváns információkhoz jutottam. Végül, de nem utolsó sorban beszélgetőpartnerem volt még a Magyar Olimpiai Bizottság tagja, Pignitzky Dorottya, aki a bizottságon belül a sportigazgatóságon tevékenykedik.

3. táblázat: A nyári olimpiákban érdekelt felekkel készített interjúk részletei

Interjú alanyok	Pozíció	Interjú ideje	Interjú helyszíne	Interjú hossza	Interjú nyelve
Dr. Máté Tünde (interjúalany 1)	- Budapesti Corvinus Egyetem adjunktusa - Budapesti Corvinus Egyetem Sportgazdaságtani Kutatóközpontjának tagja	2022.09.20.	Microsoft Teams	32 perc	magyar
Havran Zsolt (interjúalany 2)	- Budapesti Corvinus Egyetem adjunktusa - Budapesti Corvinus Egyetem Sportgazdaságtani Kutatóközpontjának tagja - PWC-nél volt szenior tanácsadó	2022.09.21.	Microsoft Teams	46 perc	magyar
Pranav Khot (interjúalany 3)	- EKS-nél szenior tanácsadó	2022.09.28.	Microsoft Teams	35 perc	angol
Péni István (interjúalany 4)	- Sportlövő - Budapesti Corvinus Egyetemen végzett közgazdász	2022.10.02.	Microsoft Teams	37 perc	magyar
Pignitzky Dorottya (interjúalany 5)	- Magyar Olimpiai Bizottság tagja	2022.10.03.	Microsoft Teams	44 perc	magyar

Forrás: Saját készítés

2.3 Interjúk eredménye

Az interjúk első kérdései bevezető kérdések voltak az interjúalanyra vonatkozóan, majd ezt az olimpiák általános hatásai követték (1. mellélet). Ezt követően jelentős hangsúlyt fektettem a londoni és tokiói olimpia sikerességére, gazdasági, infrastrukturális, társadalmi következményeire, a covid járvány okozta változásokra és egy olimpia rendezéséből adódó hosszú távú hatásokra. Félig strukturált interjúim során képes voltam előre meghatározott kérdéseken keresztül irányítani a beszélgetést, mely lehetővé tette, hogy a témában megbízható és összehasonlítható információkat kapjak. Az interjú kérdésbankja megtalálható a szakdolgozat végén, a mellékletek között.

2.3.1 Általános hatások

Megkérdezett interjúalanyaim egyaránt ugyan azt a választ adták, tehát mindenki kisgyerek kora óta követi nyomon az olimpiai eseményeket. Míg az első és második interjúalanyaim csak

a televízió elől követték az eseményeket, addig a többiek mind megfordultak már legalább két olimpiai játékon.

Mivel az olimpiák általános pozitív és negatív hatásai egy igen tág téma, így kifejezetten változatos válaszokat kaptam. Az összes interjúalany megerősítette azt a gondolatot, hogy a rendező városnak reális elvárásokkal kell rendelkeznie, hogy mit szeretnének elérni, megépíteni a rendezés folyamán, mi fér bele a költségvetésbe. Az olimpia egy lehetőség, hogy olyan beruházások valósuljanak meg, amire egy városnak így is, úgy is szüksége van. Az ötödik interjúalany szerint gazdaságilag egy város egy olimpiai szervezéssel **felkerülhet a világtérképre**, amely nagy részben hozzájárulhat a **turizmus fellendüléséhez**. Erre az egyik legjobb példa, Barcelona és München példája, akik azóta is az eseményből építkeznek. Ez a reklám nem csak a játékok folyamán erős, hanem azonnal a sikeres pályázást követően. A negyedik interjúalany szerint egy ilyen esemény hatására **növekednek a munkalehetőségek**, növeli a **helyi vállalkozások részvételi lehetőségét, a fogyasztást és serkenti a beruházásokat**. Az olimpiai szervezés közben rengetegen tudnak hasznos, **nemzetközi munkatapasztalatot szerezni**, és így ők a jövőben praktikus munkaerőként szolgálhatnak. A rendezés után sok külföldi az országban maradhat, amely hozzájárulhat a **humánerőforrás növekedéséhez**.

Mindenki azonos véleményen volt, hogy nem az olimpia a káros, hanem a rossz kivitelezés. Negatív gazdasági kihívások közé tartozik, ha olyan létesítményeket hoznak létre, amik **nem fenntarthatók** és **nagy fenntartási költségekkel** járnak. Sok esetben vissza kell őket bontani, amelynek azonban nagyon káros környezeti következményei vannak, mivel ezek nagy részét **nem lehet később hasznosítani**. A második interjúalany szerint nagyon ártalmas a helyettesítési hatás, amikor más jellegű fejlesztésekre költik el a meglévő pénzt, mint arra a városnak szüksége lenne. Sok esetben, amikor egy város olimpiát szeretne rendezni, az Olimpiai Bizottság megmondja, hogy mik a pályázási feltételek és ezek sokszor átírják a város hosszútávú tervét. Ezt **kiszorító hatásnak** nevezzük, hiszen az olimpiarendezés kapcsán megvalósuló beruházások más területektől, befektetésektől vonják el a meglévő pénzt. Az első interjúalany szerint sok esetben előfordul, hogy e beruházások **ingatlanspekulációkhoz** vezetnek, mivel a befektetők felvásárolják a környező területeket, olimpiai falu lakásait, majd ezeket dupla áron értékesítik.

Az ötödik interjúalany szerint, amennyiben egy olimpiai pályázat, rendezés jól van összerakva és társadalmi, gazdasági, politikai konszenzuson alapszik, továbbá nem jön közbe sem egy vilájárvány sem egy világválság, akkor annak mind gazdasági, mind társadalmi szempontból jól kell sikerülnie. Társadalmi szempontból egy ilyen eseménynek

nemzetösszetartó, nemzetfejlesztő és nemzeti büszkeséget növelő ereje van, melyre a legjobb példa az 1952-es olimpia, amit a finnek a mai napig úgy élnek meg, mint egy több generációs nagy élményt. Az első és harmadik interjúalany szerint is ezen felül **erősödik a közösség szelleme, növekszik a lakosok sportolási aktivitása**, amely az egészségügyi költségek csökkenéséhez vezethet. Végezetül a negyedik interjúalanyom szerint, amennyiben nagy a kereslet, a kínálat pedig kötött, akkor ez a folyamat **áremelkedéshez** fog vezetni, ami a legjobban a szegényebb társadalmi réteget fogja terhelni. Ezen felül egy gazdaságilag sikertelen olimpia esetében az adófizetők lesznek azok, akiknek **fedezniük** kell a **veszteségeket**.

A sikeres olimpiának nincsen egyetlen kulcsa, a siker nagyon sok különböző tényezőtől tevődik össze. Az összes interjúalany megerősítette a gondolatot, hogy normál körülmények között egy komplex stratégiai szervezést, sikeres olimpia követ. Sikerről beszélhetünk, ha beilleszkedik a város hosszútávú tervezésébe és olyan létesítményeket hoznak létre, olyan infrastruktúrákat fejlesztenek, amik később használatban lesznek. A második és negyedik interjúalanyom szerint ezen kívül fontos, hogy valami olyat alkosson a város, ami nem csak a város számára, de az olimpiák folyamán is egyedi és kiemelkedő, ami nyomot hagy a történelemben. Az első interjúalany szerint nagyon fontos a megfelelő helyszín kiválasztása, hogy megfelelő városhoz megfelelő sportrendezvény társuljon – csak olyan városnak szabadna olimpiát szervezni, aki képes és részben már készen áll erre a feladatra. A negyedik interjúalany szerint sokat számít, hogy milyen időzónába esik a sportesemény, hogy azt mennyi ember tudja nyomon követni. Az első és a harmadik interjúalany is egyetértett abban, hogy a tervezésen és a helyszínválasztáson kívül nagyban növeli az elégedettséget a hazai csapat sikeressége.

2.3.2. A londoni és a tokiói olimpia kérdésköre

Arra a kérdésre, hogy sikeresnek mondanák-e a londoni olimpiát minden interjúalany részéről azonos választ kaptam. London esetében eltelt már 10 év, így sokkal könnyebb megítélni, hogy azok a hatásrendszerek, melyek az olimpia megrendezése okán létrejönnek, azok 10 év alatt hogyan tudtak beépülni és hogyan tudtak egy működő örökséggé válni. London esetében igen, lehet sikeres olimpiáról beszélni, mivel azok a hatások, amiket szerettek volna elérni jól működnek. A harmadik és negyedik interjúalany esetében közös egyetértés volt, hogy minden egészségügyi, gazdasági feltétel adott volt, hogy az olimpia jól sikerüljön. A britek rengeteget meg tudtak valósítani a kitűzött célok közül, nagy sikerrel vonták be a közösséget, önkénteseket és a társadalom azóta is pozitív emlékeket őriz az eseménnyel kapcsolatban. Az ötödik interjúalany szerint Nagy-Britannia azóta, igazi nagyhatalommá vált a sportban és egyre több érmet gyűjtenek különböző világversenyek folyamán. A második interjúalany szerint

London a játékok után is meg tudta tartani a világ egyik legjelentősebb turisztikai célpontja címet. Minden pozitív vélemény ellenére nem szabad elfelejteni, hogy a költségek a vártnál jóval magasabbra szöktek, de stabil gazdaságukkal képesek voltak e költségekkel együttműködni.

A megkérdezett interjúalanyaim többsége úgy vélekedik, hogy Londonnal szemben Tokióban az egészségügyi vészhelyzet meggátolta a sikeres kivitelezést, tehát az olimpia nem a téves tervezés, nagy beruházások miatt lett sikertelen, hanem mivel egy olyan gazdasági vészhelyzetben valósult meg, ami miatt nem mondhatjuk sikeresnek. Az ötödik interjúalany szerint ennek ellenére értékelni kell, hogy japán volt az adott év szervező városa, mivel, ha nem japánok lettek volna, akkor nagy valószínűséggel ez az olimpia nem került volna megrendezésre. Ők elképesztő erőfeszítéseket és anyagi áldozatokat tettek azért, hogy ez az olimpia megrendezhető legyen. Megerősítette, hogy ezen felül hálával tartozhatunk nekik, hogy ezeket az áldozatokat meghozták és lehetővé tették, hogy bár egy év csúszással, de megtartsák az eseményt. A harmadik interjúalany azonban kiemelte, hogy bő egy évvel az olimpia után nehéz megállapítani, hogy a játékok valóban sikeresek voltak vagy sem, mivel a hosszú távú hatásai még nem érezhetőek.

Az első és harmadik interjúalany is azonos véleményen volt azzal kapcsolatban, hogy konkrét gazdasági átalakulás nem ment végbe se London se Tokió esetében, mivel már a sportesemény előtt bombabiztos gazdasági nagyvárosokról beszélhettünk, továbbá nehéz kijelenteni, hogy az adott átalakulás az olimpia hatására jött létre vagy sem. A harmadik interjúalany szerint gazdasági változásokról már inkább beszélhetünk, míg Tokió esetében ezek főként elmaradtak, Londonban erős infrastrukturális fejlődés volt jelen. Ilyen volt például Kelet-London regenerációja, ahol elmondható, hogyha nincsenek a játékok, akkor az újjáépítésre még bőven várni kellett volna. Az ötödik interjúalany említette, hogy Tokióban az olimpiai falu területe egy kikötői dokkrész volt, amit lebontottak és az eseményre egy új városnegyed építettek. Ez egy 48 focipálya nagyságú terület, ami 18 000 fő befogadására volt képes. Az olimpiai falu mindkét esetben egy ingatlanfejlesztés, ami a játékok után a lakosság számára lakóparkként nyílt meg.

Társadalmi támogatottság szempontjából a harmadik interjúalany szerint különböző reakciókkal találkozhattunk London és Tokió esetében. Londonban nagyon várták a lakosok a játékokat és az esemény után is jó emlékként emlegetik a helyiek. Bevonták a szervezésbe a lakosságot, különböző olimpiákkal kapcsolatos programokat indítottak el az iskolákban, megnőtt a sport szerepe a közéletben. Az ötödik interjúalany szerint, azonban bármilyen sportesemény legyen bárhol a világon, a rendező országban megfigyelhető hullámtendencia

Londonban is érezhető volt. Az esemény két hetében kicsúcsosodott a figyelem, de a játékok végeztével lecsillapodott a lelkesedés. Az első interjúalany megemlítette, hogy turisztikailag a nyári időszak így is úgy is zsúfolt, így itt nem nőtt meg olyan szinten a turizmus, csak a turisták jellege változott meg. Itt abszolút beszélhetünk kiszorító hatásról, az üzleti turistákat felváltotta a sportturizmus. A játékok folyamán túlszúfolt volt a város, így sok helyi lakos erre az időszakra elhagyta a régiót.

Mindenki egyetértett azzal, hogy Tokióban a néző nélküli sportesemények meggátolták, hogy a helyi lakosság megtapasztalja a játék varázsát. A lakosság támogatta a pályázási folyamatot és a játékok megrendezését, azonban a vírus kitörését követően egyre ellenszenvesebbé vált a hangulat, féltek a vírus terjedésétől és nagyon sokáig elleneztek a covid alatti játékok megtartását. Az ötödik interjúalany szerint Tokió esetében rengeteg volt a csúsztatott hír, nagyon sok negatív hír lepte el a világsajtót, de összességében elmondható, hogy Tokió és környékén sokkal nagyobb volt a támogatottság, mint az ország többi részén. A negyedik interjúalany saját bőrén tapasztalta a megosztottságot, volt, hogy a buszból kinézve tüntetőkkel volt tele a tér, de a lakosság részéről támogató és biztató eseményekben is volt részük. A harmadik interjúalany még hozzátette, hogy Tokióban a játékok óta azonban több sportprogram jött létre, megnőtt a lakosok sportolás iránti kedve és sportolási aktivitása.

A harmadik interjúalany szerint Londonban több infrastrukturális fejlesztéssel találkozhattunk, mint Tokióban, mivel a japán városban nagyon sok már meglévő épület és tömegközlekedési eszköz került használatba, így ott infrastruktúrára nem is kellett olyan jelentős összeget elkölteni. Az első interjúalany szerint Londonban a legjelentősebb fejlesztések közé tartozik az új létesítmények, mint például Aquatics Center megépítése vagy a Wembley Stadion újjáépítése, továbbá itt meg kell említenünk az olimpiai falu felépítését is. A harmadik interjúalany szerint a tömegközlekedés szempontjából is volt több szembetűnő változtatás, többek között fejlődött a vasúthálózat, új metróvonalakat alakítottak ki, összekapcsolták az új sportlétesítményeket a belvárossal. Az ötödik interjúalany megemlítette, hogy a brit fővárosban nagyon jól végig lett gondolva a nem használatos épületek visszabontása, azon épületek, amiket pedig meghagytak, azok a mai napig teljesen ki vannak használva. A második interjúalany kiemelte, hogy egy nagyméretű, fejlett rendező város nagy előnyben van egy kisvároshoz képest, mivel ott óriási az igény és a kapacitás különböző sportlétesítmények iránt. Az ötödik interjúalany személyes tapasztalatairól beszélt és kiemelte, hogy Tokióban szörnyű volt látni, ahogy felépítettek rengeteg ideiglenes lelátót, majd azok nézők hiányában üresen tátongtak. Ez a látványon kívül anyagilag is megterhelő volt a rendező város számára, mivel e létesítményeket ki kellett bérelni vagy le kellett gyártani, majd fel kellett őket építeni. A harmadik interjúalany

még hozzátette, hogy Tokióban tömegközlekedés szempontjából fejlesztésre került az úthálózat egy része és egy pár új metróvonal került megépítésre.

Hogy miben változtatta meg a pandémia kitörése az esemény kimenetelét arra mindenki egyhangúan válaszolt, vagyis mindenben. A negyedik interjúalany szerint olyan kihívásokkal találkoztak a szervezők, amikkel korábban nem, és minden pozitív hatás, ami miatt egy sporteseményt szervez a város, eltűnt. Az első, második és harmadik interjúalany is egyetértett abban, hogy teljesen máshogy alakult az esemény, mint azt tervezték. Egyrésről egy évvel később, nagyon szigorú szabályok között került megrendezésre. Nem voltak nézők, megnőtek a szervezési és egészségügyi kiadások. Másrésről nagyon szigorú covid protokollt kellett bevezetni, a versenyzőket és csapatukat a lakosságtól elzártan, egy buborékban kellett tartani és eltűnt a megszokott bevételi források nagy része. Az ötödik interjúalany szervezési szempontból mutatott rá egy pár újonnan megjelenő tényezőre. A járványügyi intézkedések felülírtak egy csomó szervezési és előkészítési protokollt, megnőtt az adminisztráció mind az érkező csapatok, mind a szervező ország részéről. Egy új funkció jelent meg, covid officer kellett, hogy legyen minden csapatban, akinek napi szintű adminisztrációs feladata volt. Ezen kívül az egy éves halasztás a versenynaptári ciklusokat is teljesen felborította. Azonban tanult belőle a világ és ha véletlen jön még egy ilyen világiárvány, akkor már vannak olyan szervezési, egészségügyi rutinok, amit könnyebb lesz adoptálni.

Arra a kérdésre, hogy a covid járvány eredményeként vált-e negatívvá az olimpia, a megkérdezettek közül mindenki igennel válaszolt. A harmadik és ötödik interjúalany szerint is a japánok egy elég komoly fiskális rendet tartanak, precízek, mindent mérnöki pontossággal megszerveznek, szóval normális esetben valószínűleg pozitív lett volna az esemény mérlege. Ezen felül a negyedik interjúalany szerint a járvány nélkül Tokió megfelelő helyszín lett volna, mivel a japán társadalom korábbi sportesemények kapcsán is érdeklődő magatartást mutatott. Szerinte a legrosszabb scenárió az lett volna, ha egyáltalán nem rendezik meg az eseményt.

Minden egyes olimpiát szervező város mást vár a játékok rendezésétől, különböző hosszútávú hatásokra számítanak. A második interjúalany szerint sok város az olimpiát egy ugródeszkának használja, hogy olyan problémákat oldjon meg, amelyekkel már egy jó ideje küzdenek, ilyen például a barnamezős területek újjáépítése, új városrészé alakítása. Sok esetben cél az elkészült infrastrukturális fejlesztések hatására a gazdasági fejlődés és fellendülés. Az ötödik interjúalany szerint hosszú távú infrastrukturális hatások között jelenik meg a gyorsabb és minőségibb közlekedés, fejlettebb létesítmények, továbbá az átlaglakosság hozzáféréseinek növelése különböző sportlétesítményekhez. A negyedik interjúalany kiemelte, hogy sok város esetében cél, hogy felkerüljön a város a világtérképre, ami hosszútávon

hozzásegítheti a régiót még több tőke és humánerőforrás beáramlásához és a presztízs növekedéséhez. Végezetül az első interjúalany kiemelte, hogy hosszú távú szociális hatásként szokták megemlíteni, hogy az olimpiai épületek az esemény után is ott maradnak és hozzájárulnak a nemzeti büszkeség megtestesüléséhez.

3. A 2012-es londoni és 2022-es tokiói olimpia összehasonlítása

Ebben a fejezetben ki szeretnék térni specifikusan a 2012-es londoni és a 2020-as tokiói olimpia pénzügyi hátterére és gazdasági hatásaira. Ezen felül nagyobb hangsúlyt szeretnék fektetni e két olimpia célkitűzéseire és az ehhez kapcsolódó fejlesztésekre. Ki szeretném emelni, hogy milyen társadalmi hatásokat váltott ki a helyiekben a játékok megszervezése, továbbá érdekességeként beszélnék a két olimpia fő szponzorainak reakciójáról, hogy hogyan alakította át bevételüket a megaesemény szponzorálása. A fejezet végén találhatunk egy összefoglaló táblázatot az említett két olimpiával kapcsolatban.

3.1 Gazdasági hatása és pénzügyi háttere

Egy olimpia gazdasági hatása egy nagyon tág kategória, így különböző csoportosításra van szükség. Egyrészt beszélhetünk makro-és mikrogazdasági hatásokról, másrészt a hatások keletkezését időben három csoportra lehet bontani. Beszélhetünk a rendezvények előtt, közben és után fellépő következményekről. Míg az esemény előtt a legnagyobb hatást az infrastruktúrafejlesztés jelenti, addig a játékok közben a közvetlen fogyasztás emelkedik meg, majd az olimpia végeztével a jól használható infrastrukturális beruházások jelentik a konkrétan kiemelhető gazdasági hatásokat. Az olimpia gazdasági hatásainál nagyon fontos megjegyeznünk, hogy különbséget kell tenni a rövid és a hosszú távú hatások között. Míg rövid távon egy ilyen esemény többségében nem lehet pozitív, szakértők szerint 10 évet kell várni, hogy látni lehessen az esemény hosszú távú előnyeit (András – Máté 2016). E hatás megfigyelhető mind London mind Tokió esetében, ahol a szervezők a magas szervezési költségek miatt a pozitív hosszú távú hatásokban bíztak.

A britek a mai napig örömmel pályáznak különböző sportesemények rendezésére, mivel fejlett infrastruktúrájuk jó alapul szolgál-e rendezvények megtartásához. A 2005-ös olimpiai pályázás során is hasonló érvek vezérelték őket és ekkor az olimpia összköltségét még csak 2,75 milliárd fontra becsülték. Alig két évvel később a kiadások mértéke azonban már 9,32 milliárdnál (körülbelül 15 milliárd dollár) járt (NAO 2007). Mint már korábban említettem szinte leheletlen a kiadások pontos végösszegét meghatározni, de a játékok után, az elérhető források alapján, majdnem 11 milliárd fontos költségről beszélhetünk. A jelentős

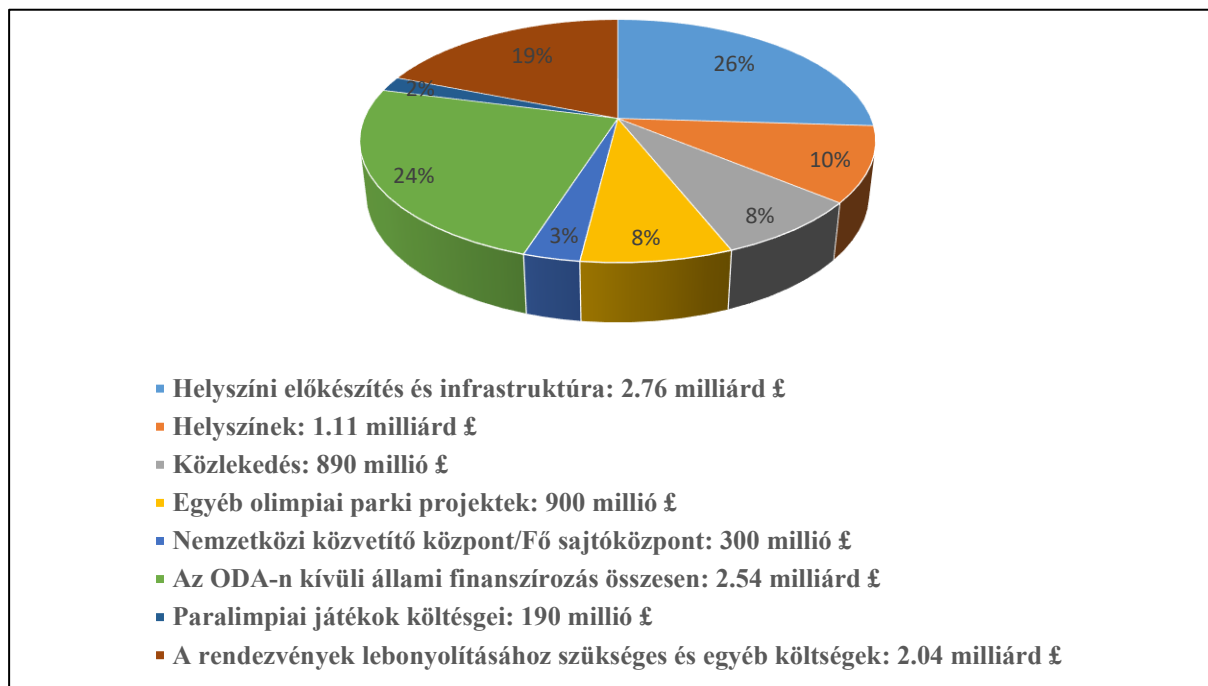
költségnövekedés oka többek között az alábecsült számítások, az infláció és az angol áfa növekedése volt, melyek mind a 2008-ban bekövetkezett gazdasági világválságból következtek. Míg az olimpiai stadion megépítését eredetileg 280 millió fontra kalkulálták, addig kivitelezését követően 547 millióba került. Hasonló jelenség volt megfigyelhető az olimpiai uszoda esetében, ami 75 millióval indult, majd a végén 313 millióval zárult (Jennings 2012). Az olimpiára szánt 9.3 milliárd font kétharmada a brit kormánytól, 10%-a a londoni főpolgármestertől és a London fejlődéséért felelős ügynökségtől, 23%-a pedig nemzeti lottóbevételekből származtak. Ezen felül a Londoni Szervezőbizottság (LOCOG) további 2 milliárd fontos költségvetéssel rendelkezett, melyből 700 millió font hazai szponzorációból, 600 millió jegyeladásból, 350 millió egyrésről nemzetközi szponzoroktól, másrésről közvetítési jogokból származtak.¹²

Az ábránkon láthatjuk, hogy a londoni olimpia költségeit 8 nagy kategóriába sorolhatjuk (költségeket folyóáron határoztam meg). A játékok kiadásait figyelemmel kísérve a legnagyobb tételt a helyszíni előkészítés és az infrastruktúra (2.72 milliárd £) kiépítése jelentette. Ez alatt értjük az olimpiai park előkészítését, a talaj és a területek megtisztítását, helyi infrastruktúra, távvezetékek, közműhálózat kiépítését (0.53 milliárd £), egyéb építmények, például hidak, autópályák megépítését (0.62 milliárd £). Az olimpiai helyszínek legköltségesebb kialakításai (1.11 milliárd £) közé többek között a stadion (0.49 milliárd £), az uszoda (0.25 milliárd £), a kerékpárpálya (0,09 millió £) valamint a kézilabda és kosárlabda stadion (0.04 milliárd £) megépítését, felújítását sorolták. Közlekedés fejlesztésére 900 millió font került elköltséresre, melyek közül a legjelentősebb kiadások közé tartozott a Stratford regionális állomás felújítása (0.12 milliárd £), metróhálózat fejlesztése (DLR), Javalin gyorsvonat és a lanovka kiépítése, továbbá egyéb közlekedéssel kapcsolatos működési kiadások (0.46 milliárd £). Míg egyéb olimpiai parki projektekre 900 millió fontot költöttek, addig a nemzeti közvetítő központ és a fő sajtóközpont kiépítésére 300 millió került elköltséresre. Míg a fenn említett tételek, mind az Olympic Delivery Authority-tól (ODA) származtak, addig 2.54 milliárd font állami finanszírozásból keletkezett. Ebből lett finanszírozva például a játékok biztonságos és sikeres lebonyolítása érdekében alkalmazott biztonsági szolgálat, akik több ezer új munkavállalóval gazdagodtak az esemény alatt, továbbá a játékok idejére mozgósították a hadsereg és a rendőrség összes tagját. A szervezés folyamán az eleinte 280 milliárd fontos biztonsági büdzsé is elszállt, mivel jóval nagyobb biztonsági stábra lett igény, mint gondolták, így a költségek 553 millió fontra emelkedtek.¹³ A rendezvények lebonyolításának költségei (2.04 milliárd £) egy igen tág kategória. Ide tartozik a nyitó-és zárórendezvények előkészítésének,

¹² <https://www.reuters.com/article/uk-olympics-funding-idUKBRE8270TY20120308> (2022.10.11.)

¹³ <https://biztonsagpiac.hu/aggodnak-a-britek-az-olimpia-biztonsagi-koltsegei-miatt/> (2022.10.12)

megszervezésének költségei (0.4 milliárd £), a sportesemények sporteszközeinek megvásárlása, személyzet díjának kifizetése és a marketinggel kapcsolatos költségek. Az olimpia befejezésével nem érnek véget a kiadások, mivel a paralimpia megszervezése majd kivitelezése további költségeket jelent, ami London esetében 190 millió font volt.¹⁴

8. ábra: A 2012-es londoni olimpia költségeink megoszlása

Forrás: NAO (2007), Theguardian (2012) alapján saját készítés

Míg rövid távon kevesebb pozitív hatással találkozhatunk, a londoni olimpia hosszú távú gazdasági hatásai annál jelentősebbek. Az Egyesült Királyság kormánya célként tűzte ki, hogy a játékok után négy évvel 11 milliárd fontos gazdasági, kereskedelmi és befektetési hasznot biztosítson az eseményből. A kitűzött célt meglepően gyorsan elérték majd ezt bő 3 milliárd fonttal meg is ugrották. Ezen felül létrehoztak egy „GREAT” nevezetű kampányt, melynek célja, hogy olyan vállalatoknak nyújtsanak segítséget, akik az Egyesült Királyságba első alkalommal exportálnak és akik új piacokat hoznak létre. Ezzel a kezdeményezéssel már 2,7 milliárd gazdasági többlethozamot biztosítottak az ország számára. További gazdasági előnyökkel is találkozhatunk, mint 2017-ig bezárólag a Queen Elizabeth parkot körülvevő hat kerületben 110 000 új munkahelye jött létre, továbbá a londoni tapasztalatokat alapul véve a 2014-es téli olimpia és a 2018-as FIFA Világbajnokság keretében több brit vállalattal kötöttek szerződést.¹⁵

¹⁴ <https://www.theguardian.com/sport/datablog/2012/jul/26/london-2012-olympics-money#data> (2022.10.12)

¹⁵ [London 2012: engaging, inspiring and transforming - Olympic News \(olympics.com\)](https://www.olympics.com/news/london-2012-engaging-inspiring-and-transforming) (2022.10.12.)

Mint már említettem az olimpiák pénzügyeivel kapcsolatos információkat elég bizalmasan kezelik és a 2020-as tokiói olimpiával kapcsolatban még annyi hivatalos információt sem látott napvilágot, mint a korábbi játékok folyamán. Az elérhető források alapján a következőkre jutottam. Tokióban adottak voltak a lehetőségek, felhasználtak nagyon sok korábbi sporteseményre megépített helyszínt, jól működött a tömegközlekedés, így 2013-ban a pályázati folyamat során még csak 7.3 milliárd dollár kiadással számoltak. A játékok végével a felülvizsgált költségvetést 13 milliárd dollárban határozták meg, bár a hírek szerint a valódi költség mértéke, ennek kétszerese.¹⁶ A jelenleg elérhető információk alapján a tokiói olimpia kapcsán a költségvetés 16.7 milliárd dollárra duzzadt, ami több, mint kétszerese a 2013-as nyertes ajánlatnak. A játékok befejeztével az OCOG 5.8 milliárd dollár bevételt ért el. Elsődleges bevételi források a következők voltak: a Nemzeti Olimpiai Bizottság (IOC) 0.8 milliárd dollárral járult hozzá az eseményhez, TOP szponzorációból 0.5 milliárd, helyi szponzorációból 3.4 milliárd dollár származott. Ezen felül 0.5 milliárdot kaptak biztosításként a játékok elhalasztása miatt és a fennmaradó, ezekhez képest minimális összegek egyéb forrásokból érkeztek. A pandémia jelenléte átírta a bevételi forrásokat is. A 2020-as tokiói olimpiát elővigyázatosság miatt nézők nélkül rendezték meg, így a jegyértékesítésből várt 820 millió dollár eltűnt a bevételi források közül. A költségeket tekintve a 16.7 milliárd dollárból, 7.9 helyszínekkel kapcsolatos kiadásnak tekinthető. Ide tartozik többek között az állandó és ideiglenes infrastruktúra megépítése, továbbá technológia fejlesztésével kapcsolatos költségek. Míg a nyitó-és záróünnepségeknek helyet adó Nemzeti Stadion megépítése 1.4 milliárd dollárba került, addig az Aquatics Center 0.542 milliárdos kiadást vont magával.¹⁷ Szolgáltatásokkal kapcsolatos kiadásokra 4.8 milliárd dollárt költöttek. Ide sorolták többek között a verseny-és helyszínezemeltetéssel, marketinggel, szállítással és a biztonsággal kapcsolatos költségeket. A paralimpiai játékokkal kapcsolatos kiadások mértéke 1.4 milliárd dollárra tehető.¹⁸ Végül az egy éves halasztás és a járvány okozta egészségügyi és biztonsági intézkedések további 2.6 milliárd dollárba kerültek Tokiónak.¹⁹

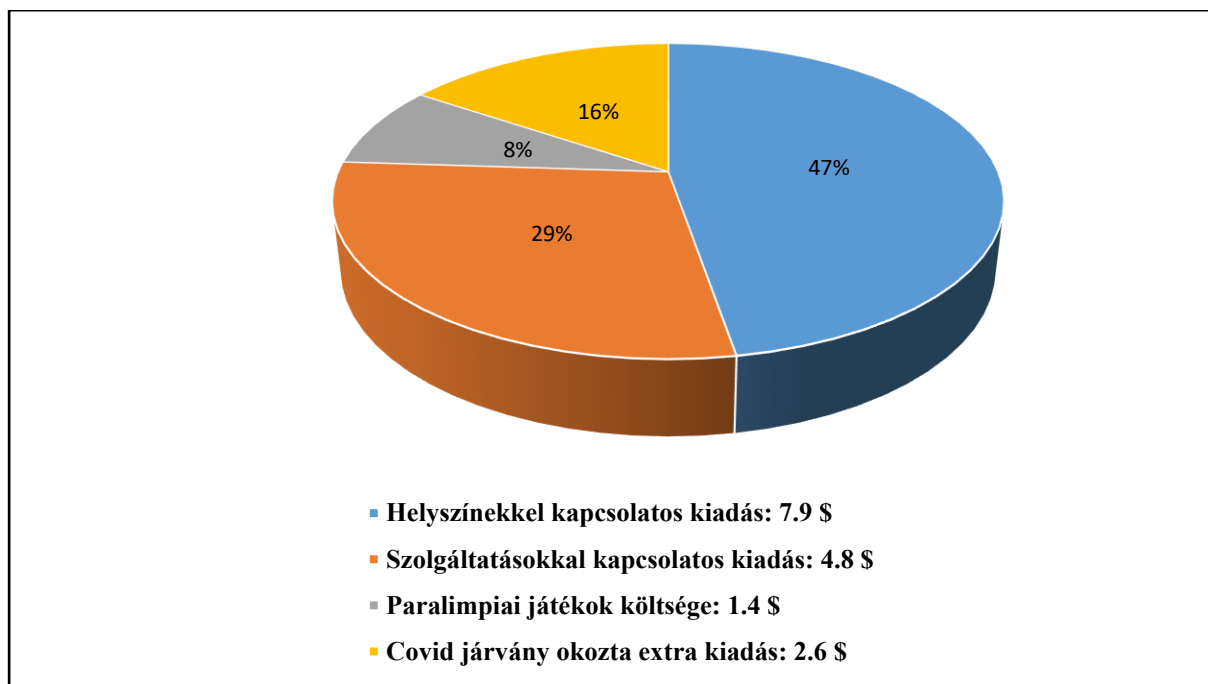
---

¹⁶<https://www.sportspromedia.com/news/tokyo-2020-olympics-cost-budget-japan-ioc-covid/> (2022.10.14.)

¹⁷https://www.scmp.com/sport/article/3141520/tokyo-olympics-thomas-bach-defiant-after-urging-japanese-people-welcome?module=perpetual_scroll_1&pgtype=article&campaign=3141520 (2022.10.16.)

¹⁸<https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-organising-committee-publishes-final-balanced-budget> (2022.10.16.)

¹⁹<https://asia.nikkei.com/Spotlight/Tokyo-2020-Olympics/COVID-measures-to-make-Tokyo-Olympics-costliest-ever> (2022.10.16.)

9. ábra: A 2020-as tokiói olimpia költségeink megoszlása

Forrás: IOC (2022), NikkeiAsia (2021) alapján saját készítés

A tokiói olimpia egyelőre még túl friss ahhoz, hogy a rövid távú hatásokon felül be tudjunk számolni a hosszú távú hatásairól.

3.2 A londoni és tokiói eseményhez kapcsolódó célkitűzések és fejlesztések

Minden olimpiára jelentkező, majd rendező városnak meg van az indíttatása, hogy miért szeretne e sportesemény részese lenni és hogy hogyan szeretne a szervezésből profitálni. Az elmúlt évek eseményeinek központi célja a környezettudatosság és a költségmegtakarítás volt, így a londoni és tokiói események folyamán is felhasználták a korábbi eseményekre, olimpiákra épített épületek nagy részét. Míg Londonban ilyen volt például a North Greenwich Arena (O2 Aréna), melyet a millenniumra építettek, addig Tokióban felhasználták az 1964-es játékokra épített Yoyogi National Stadium-ot, Metropolitan Gymnasium-ot és a judonak és karaténak helyet adó Nippon Budokan-t.

A londoni olimpia szervezése folyamán a legfőbb célok közé tartozott **Kelet-London** (East-London) **regenerációja** és az ott élők életkörülményeinek javítása. A sportesemény előtt ezen ipari területet a nyomor, túlszűfolttság, kedvezőtlen lakhatási feltételek jellemezték, mely dokkmunkások és bevándorlók számára nyújtott otthont. Az építkezések folyamán több, mint 200 épület került lebontásra és még ennél is több szociális otthon került felújításra.²⁰ 560 hektár

²⁰ <http://bbteszocioblog.blogspot.com/2012/10/kelet-london-es-az-olimpia-benyomasok.html> (2022.08.17)

területű parkot alakítottak ki, ahol 4000 új fa ültetésére és játszóterek építésére nyílt lehetőség (Azzali 2017). Londonban az olimpia folyamán használt 28 sporthelyszínből 8-at kellett megépíteni a játékokra a többi helyszín már korábban is használatban volt. Az új épületek között volt például a Copper Box Sportaréna, a London Aquatics Center és a Lee Valley Velopark is, melyeket a fenntarthatóság jegyében terveztek és melyek a mai napig használatban vannak. Ezen felül figyelemre méltó, hogy London legveszélyesebb környékének emlegetett Chatsworth utca környékén (melyet „Murder Street-ként is hívtak) színházakat és mozikat renováltak (Pásztor 2015). Kifejezetten fontos volt az esemény szervezése folyamán a **környezettudatosság**, cél az eddigi **legzöldebb olimpia** megszervezése volt. Ennek érdekében nagyon nagy területet tisztítottak meg a szennyező anyagoktól és a közlekedés folyamán is hangsúlyt fektettek a fenntartható közlekedésre. Fokozott számú metró indult a belvárosból az Olimpia Parkba és hangsúlyozták a sétát, a kerékpárral való közlekedést, melyhez 80 kilométernyi kerékpárutat építettek ki (Lakatos – Szabó 2014). Minden sporthelyszínhez el lehetett jutni tömegközlekedési eszközzel, a résztvevők belépőjegyeikkel díjmentesen utazhattak. Nagy kihívást jelentett egy részről a hatalmas embertömeg utazásának lehetővé tétele és az elhagyatott keleti városrész várossal való összekötése (Ferreira et al. 2018). Újításokra, fejlesztésekre amúgy is szükség volt, e játékok csak felgyorsították az eseményeket. A legnagyobb munkálatok a kötöttpályás járművek esetében történtek, itt napi 800 000 közlekedővel számoltak. Egyrészt kibővítették a vonalakat, másrészt régi állomásokat újítottak fel és a kapacitás növelése érdekében újakat hoztak létre. Ezen kívül gyorsjáratú hajókkal és a Temze fölött közlekedő kábelvasúttal (lanovkával) bővítették az utazási lehetőségeket, mely az ExCeL és az O2 Arénát kötötte össze. E közlekedési eszköz óránként 2500 fő szállítására képes. A Javalin gyorsvonat is megépült, amely az Olimpiai Parkot kapcsolta össze a belvárossal.²¹ Ezen felül figyeltek arra, hogy a megépített épületek kevésbé károsítsák a környezetet, kevesebb energiával is képesek legyenek működni. Ilyen például a kerékpárcsarnok, mely üzemeltetéséhez 30%-kal kevesebb energiára van szükség, mint más átlagos csarnokok esetében.²² Szükség volt e rengeteg érdeklődőt elszállásolni, így az olimpiát megelőző években jelentős fejlesztések mentek végbe a szállásfejlesztés szempontjából is és olyan szállodaláncok építettek újabb létesítményeket, mint a Holiday Inn, a Hilton Hotel vagy az InterContinental. A 2010-es évek végére Londonban több szállodai szoba volt fejlesztés alatt, mint ekkor a világ bármely városában. Míg tényleges építés alatt 3682, addig aktív

---

²¹ [Thames cable car full swin - Eurosport](#) (2022.08.22.)

²² <https://www.napi.hu/belfold/londonban-volt-a-legzoldebb-olimpia.536973.html> (2022.08.23)

előkészítés alatt 8394 darab szobával lehetett számolni. Azonban a túlépítés veszélyei is felléptek, tartottak attól, hogy a játékok után nem fogják tudni megtölteni a szállodákat.²³

Minden olimpia előtt és után létrehoznak független kutatócsoport által egy Olympic Games Impact Study-t (OGIS), ami bemutatja, hogy mit vártak el az esemény előtt és mi valósult meg az olimpia elteltével. A tanulmányban is olvasható, hogy az olimpiát követően az olimpiai falu 2800 lakásának egy részét állami otthonokká alakították, a fennmaradó lakásokat pedig befektetők vásárolták meg. E terület külön városrészé formálta magát, ahova az eseményeket követően iskolákat, bevásárló-és egészségügyi központokat, bankokat, éttermeket építettek. Jelenleg, több, mint 6000 londoni lakos számára nyújt lakhatási lehetőséget. Míg az Olimpiai Park 2013 óta Queen Elizabeth Olympic Park néven vadonatúj parkokkal és játszóterekkel, két új üzleti negyeddel és öt új lakónegyeddel rendelkező célponttá alakult át, addig a játékok óta az ExCeL csarnok kiállítóteremként működik. A volt sajtóközpont helyén irodákat alakítottak ki üzleti vállalkozások számára, míg az O2 Aréna azóta, egy többfunkciós sport- és szórakoztató komplexumként funkcionál (UEL 2015). Az Olimpiai Stadion férőhelyeit az esemény után 80 ezerről 54 ezerre redukálták, amely azóta a West Ham United hivatalos stadionjává vált (Azzali 2017).

A 2020-as tokiói olimpia *„Legyünk együtt jobbak – a bolygóért és az emberekért”* jegyében lett megrendezve. Fontos célkitűzésnek tarották a **fenntartható játékok** megrendezését és hogy Tokió kényelmes és **környezettudatos** várossá váljon. Ezt figyelembe véve célként tűzték ki, hogy az esemény 100 százalékosan megújuló erőforrásokból legyen biztosítva és ezért napelemrendszert szereltek több sporthelyszín tetőszerkezetére. A világváros ezen kívül az olimpiát egy ugródeszkeként szerette volna kihasználni, hogy **gazdagítsa az emberek életét** és hogy továbbvigye Tokió **örökségét**. Ennek egyik fontos eleme volt, hogy a megépített, felújított épületek a jövőben is hasznosan hozzájáruljanak az emberek mindennapi életéhez (TMG 2020). A környezettudatosság megjelent az újrahasznosított anyagok használatában, például olimpiai érmek, dobogók, sportolók ágyai és még az olimpiai fáklya is újrahasznosított elemekből készült. A környezet védelme érdekében elhatározták, hogy a nyitó- és záróünnepségek zéró emisszió nélkül legyenek megrendezve. Rengeteg zöld övezetet építettek ki és 130 km hosszú szakaszon fákat ültettek. Már évekkal a játékok előtt különböző beruházások elé néztek. Ilyen volt többek között az 1964-es eseményre épített Olimpiai Stadion, melyet 2015-ben lebontottak, majd, hogy minél több néző befogadására legyen képes újjáépítették. 43 versenyhelyszínből már 5-öt az 1964-es olimpiára és mindössze 8-at építettek kifejezetten a 2020-as játékok

---

²³ <https://www.designbuild-network.com/analysis/featurelondon-2012-olympic-accommodation/> (2022.08.29)

számára.²⁴ Az olimpiai falut egy régi kikötői területre építették, mely 44 hektáron helyezkedik el, 21 épületből áll és 18 000 sportoló, edző számára nyújtott lakhatási, étkeztetési és edzési lehetőségeket. A koronavírus miatt azonban a versenyzőknek fellépésük előtt csak 5 nappal lehetett beköltözniük, majd versenyzésük befejeztével 2 nappal el kellett hagyniuk. Kifejezetten fontos volt, hogy az esemény hozzájáruljon a 2011-ben történt hármass **katasztrófa** (földrengés, szökőár és három atomerőmű súlyos megrongálódása) okozta helyzet **helyreállításához** (TMG 2020). Szerették volna egy részről a befolyó összegből a fennmaradó költségeket csökkenteni, továbbá kihangsúlyozni és az emberek tudtára adni, hogy nem kell már radioaktív veszélytől tartani.²⁵ A járvány kitörése előtt jelentős összeget szántak a közlekedés fejlesztésére is. 2,7 milliárd dollárt költöttek 22 gyorsforgalmi út kialakítására és 5 metróvonal fejlesztésére. A koronavírus elterjedésével azonban újra kellett gondolni a versenyzők, a csapatok és a személyzet közlekedését. Annak érdekében, hogy elkerüljenek bármilyen kapcsolatot a városban élőkkel és csökkentsék a megbetegedések kockázatát, 2200 autóbusszal és 2700 autóval szállították őket az olimpiai falu, a versenyek helyszíne, a média központ és hotelek között, az erre kijelölt közlekedési sávokon.²⁶ Míg a játékok előtt azt hitték, hogy nem lesz elegendő férőhely a turisták számára, a pandémia ezt a problémát gyorsan megoldotta. Az olimpiát megelőző három évben rengeteg fejlesztés ment végbe a szállodaépítés terén is, ahol az újításokra összesen 13.7 millió dollárt költöttek. Az esemény előtt a befektetők 32 000 új szobával bővítették a tokiói piacot. A járványhelyzetre való tekintettel 700 000 foglalás került törlésre, ami 456 millió dollár kiesést jelentett a szállodák számára. A játékok alatt a szobák kihasználtsága nem érte el az 50%-ot sem. Ennek ellenére az olimpia eredeti dátuma és az új dátum között 199 új ingatlan nyílt meg, mivel a japánok bizakodtak, hogy hosszú távon profitálni fognak a játékok megrendezéséből.²⁷ Fontos célkitűzés volt mindezen felül, hogy közelebb hozza Tokiót az **intelligens város** gondolatához. Ennek elérése érdekében jelentős technikai fejlesztéseket vittek végbe, például arcfelismerő rendszereket telepítettek az olimpiai helyszínekre, hogy egyrészt növeljék, másrészt gyorsítsák a biztonsági ellenőrzéseket. Robotokat alkalmaztak, melyek iránymutatásban és a csomagok cipelésében is segíteni tudták a sportolókat, továbbá VR képzés keretein belül ismertették meg a hasznos információkat a

---

²⁴<https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-venues-set-to-make-the-city-more-inclusive-and-smart> (2022.08.31)

²⁵<https://merce.hu/2021/08/29/ki-fizeti-a-tokioi-olimpia-szamlait/> (2022.09.14)

²⁶<https://www.sportstravelmagazine.com/tokyo-transport-2200-buses-2700-cars-and-a-ton-of-logistics/> (2022.08.31)

²⁷<https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-07-20/fan-free-olympics-leaves-hotels-facing-1-million-cancellations> (2022.09.02)

kulcsfontosságú személyekkel.²⁸ Ezen felül támogatták az 5G és az ingyenes WIFI hotspotok kiépítését (TMG 2020).

Az épületek jövőbeli felhasználására Tokióban is nagy hangsúlyt fektettek. Az Olimpiai (Nemzeti) Stadion a játékok után helyi és nemzetközi labdarugó, rögbi és kulturális rendezvények színtere lett. Vészhelyzet esetén is használható lesz, mivel 80 000 fő számára képes étel, ital tárolására. Az olimpiai falu Londonhoz hasonlóan fiatal családok és idősebb emberek számára lakhatási lehetőséget biztosít. Az esemény elteltével, az olimpiai falu lett Japán első hidrogénüzemű városa, ahol bevezettek egy hidrogénnel termelt villamosenergiát előállító rendszert.²⁹ A Tokiói Öböl Zóna (Tokyo Bay Zone) környékén épült épületek a helyi közösség számára nyújtanak sportolási lehetőségeket úszásra, kenuzásra, íjásatra, vitorlázásra, jégkorongra, futásra, teniszezésre, rögbire, evezésre és még sok egyéb sportágra.³⁰

Tehát míg Londonban nagy hangsúlyt fektettek a tömegközlekedés és a szállodahálózat kiépítésére és legfőbb céljai közé a legzöldebb olimpia létrehozása és Kelet-London rehabilitációja tartozott, addig Tokióban a fő hangsúly a környezettudatosság az örökség megőrzése, egy okos város kialakítása és a 2011-es katasztrófa utáni állapot helyreállítása volt. E játékok elősegítették, hogy mindkét város fenntarthatóbbá váljon és jobban alkalmazkodjon a jövő kihívásaihoz.

3.3 Társadalmi hatása

Egy-egy megaesemény esetében a társadalmi hatások sok esetben fedik egymást, a rendező ország lakosságánál többségében azonos reakciókat figyelhetünk meg. Ez azonban London és Tokió esetében különböző volt, mivel míg Londonban izgatottan várták az emberek a sportesemény elkezdését, addig Tokióban féltek a járványtól és az alacsony oltottsági mutatóktól.

Már az olimpia megszervezése előtt többségében pozitív visszhangot keltett a londoni esemény, a lakosság várta a játékok megrendezését. Kelet-London átépítése és rekonstrukciója egy részről növelte a társadalmi elégedettséget, mivel oktatási, egészségügyi és szabadidő eltöltési lehetőséget hozott létre az ott lakók számára, továbbá e fejlesztések csökkentették a munkanélküliséget és a szegénységet. A pozitív társadalmi következmények mellett nem szabad

---

²⁸ <https://magyarepites technika.hu/index.php/epites-it/digitalizacio/a-tokioi-olimpia-kihivasai/?cn-reloaded=1> (2022.08.31)

²⁹ <https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-legacy-highlights-social-and-environmental-benefits-created-by-the-games> (2022.09.12)

³⁰ <https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-s-olympic-venues-combine-tradition-with-the-future> (2022.09.05)

megfelelkezni a negatív kimenetelekről sem, mivel a létrejött fejlesztések sok esetben nem a rászorulókat segítették. Az Olimpiai Park építése folyamán például elvették a helyi lakosság egy részének kiskertjeit, ami számukra a jövedelemkiegészítés mellett, fontos közösségi térként is szolgált (Pásztor 2015). Ezen felül a helyi lakosok egy része félt a túlszűfolt időszakról, így az esemény idejére sokan elhagyták a várost. A londoni olimpia rendezésének célja a keleti városrész újjáépítése mellett a brit társadalom sportolási aktivitásának növelése volt.

Az olimpia után is találkozhattunk jelentős hosszú távú, pozitív társadalmi hatással. 2012 után a sport egyre több londoni lakos életében jelen volt, a mozgás motiválása érdekében specifikus szervezetek jöttek létre. Ilyen volt például a Youth Sport Trust szervezet, melynek célja, hogy a kevésbé aktív gyermekeket testmozgásra ösztönözze. Létrehozták a Get Set programot, melynek célja az iskolákban az olimpia szellemének terjesztése és a gyerekek olimpiai értékekre nevelése. Az Egyesült Királyságban az iskolák 85 százaléka csatlakozott a programhoz és 2016-ban a megkérdezett tanárok 91 százaléka értett egyet azzal, hogy a diákok motiváltabbak lettek, tanulási elkötelezettségük és önbizalmuk is megnőtt. E pozitív tulajdonságokról maguk a gyerekek is beszámoltak.³¹

A tokiói játékok megrendezése előtt a covid járvány által okozott bizonytalanság érezhető volt a lakosságban is. Tokióban az embereket az esemény előtt az izgalom helyett az aggodalom töltötte el, féltek egy részről a vírus még komolyabb elterjedésétől és a költségek megnövekedésétől. 2021-ben a játékok előtt pár hónappal tartott kutatásban a megkérdezettek 83%-a szerint el kellene halasztani vagy törölni a tokiói olimpiát. Nem csak a lakosság, de egy 6000 orvost képviselő szervezet is kérvényezte a játékok eltörlését. Ezen felül a megkérdezettek 59%-a állította, hogy amennyiben megtartják a sporteseményt, nézők nélkül kerüljön megrendezésre.³² Azonban a helyi közhang és a lakosság véleménye is formálódni kezdett, amint szembesültek a japán sportolók sikereivel. Ezt követően már sokkal több pozitív véleményt, elköteleződést lehetett hallani az olimpia megrendezésével kapcsolatban.³³

Mindezek ellenére a játékok után Tokióban is hasonló pozitív hatás volt megfigyelhető, mint Londonban. Az olimpia előtt célként tűzték ki, hogy a város felnőtt lakosságának 70%-a legalább hetente egyszer részt vegyen sportolási tevékenységekben. A játékok előkészítése folyamán akadálymentesítettek jelentős számú sportlétesítményt, melynek eredményeként a 2020-as év végére a tokiói felnőttek 60,4%-a sportolt, míg ez a szám 2012-ben csak az 54%-ot

---

³¹<https://olympics.com/ioc/legacy/london-2012/london-2012-engaging-inspiring-and-transforming> (2022.08.12)

³² <https://www.asahi.com/ajw/articles/14351670> (2022.09.13.)

³³ <https://www.npr.org/sections/tokyo-olympics-live-updates/2021/08/02/1023606904/the-japanese-public-begins-to-embrace-the-tokyo-olympics> (2022.09.13)

tett ki. 2021 év végére szintén jelentős növekedés volt megfigyelhető a sportolás terén és kimutatták, hogy a felnőttek 69%-ának sikerült beépítenie hetirendjébe a sportot. Annak érdekében, hogy még több ember figyelmét felhívják a sportolásra, létrehozták a „Lets 55 GoGo” programot, ahol lehetővé teszik a lakosság számára, hogy kipróbálják az 55 olimpiai és paralimpiai sportág bármelyikét. Ezen felül létrejött a „Sport Promotion Company Certification System”, amely olyan vállalatokat jutalmaz, akik népszerűsítik a sportot és a mozgást az alkalmazottaik körében. Egy kutatásban a megkérdezettek 60%-a szerint javult a város akadálymentesítése és a tömegközlekedés elérhetőbbé vált a hátrányos helyzetű emberek számára, amely szintén hozzájárult az emberek elégedettségének növeléséhez.³⁴

Egy olimpia rendezése pozitív és negatív szempontból is hathat a társadalomra. Összeségében elmondható, hogy az olimpiákra felújított vagy megépített épületek hozzájárulnak a lakosság sportolási aktivitásának növeléséhez. Ebből adódó pozitív hatás megfigyelhető volt mind a londoni mind a tokiói olimpia után is, mivel mindkét esetben jelentős mértékben megnőtt a lakosság sport iránti kedve. A lakosság fizikai fejlődése mellett sok esetben találkozhattunk szellemi fejlődéssel is, e játékok megnövelték a városban élők öntudatát és elősegítették a helyi közösségek összekovácsolását. Míg a tokiói játékok nehezített körülmények között kezdődtek el, elmondható, hogy a közös nemzetért való szurkolás a játékok végére megerősítette a nemzeti tudatot. Már a londoni események folyamán is, de az elmúlt években még aktuálisabbá vált a rasszizmus és az erőszak elleni küzdelem, így mindkét megaesemény kapcsán fontosnak tartotta mind a lakosság, mind a rendezők ennek kihangsúlyozását (Bene – Móré 2017, Molnár – Remenyik 2019).

3.4 Az olimpia fő szponzorainak reakciója

Az elmúlt években a szponzoráció egyre jelentősebb szerepet tölt be különböző események életében. A vállalatok különböző okokból szponzorálnak bizonyos eseményeket, ilyen okok többek között a márka ismertségének növelése, márkaimázs erősítése, ezen felül pozitívan hat a presztízsrre és az üzleti eredményre (Gwinner – Eaton 1999). A londoni olimpia során több, mint 50 szponzor támogatta az eseményeket. A 2012-es játékok legmeghatározóbb szponzorai többek között az Adidas, Coca Cola, Visa, British Petrol, Samsung és a McDonald volt.³⁵ A továbbiakban az Adidas elemzésére esett a választásom, mivel egy másik fő sportruházati márkával, a Nike-val való összehasonlítás közben érdekes adatokat találtam.

---

³⁴<https://olympics.com/ioc/news/sport-for-everyone-anywhere-always-tokyo-2020-keeps-the-city-moving> (2022.09.12)

³⁵<https://trademagazin.hu/hu/tobb-mint-otven-szponzor-mintegy-270-milliard-forinttal-jarul-hozza-a-londoni-olimpia-koltsegeihez/> (2022.09.14)

2007-ben százmillió fontos szponzorációs szerződést írt alá az Adidas és ezáltal ő lett a 2012-es londoni játékok hivatalos sportruházati partnere. A megállapodás értelmében ő biztosította a szükséges sportruházatot a 2010-es Vancouveri Téli Játékokra és a 2012-es Londoni Nyári Játékokra egyaránt. A játékok céljából létrehozták a TakeTheStage kampányt, amelynek mondanivalója, hogy 2012-ben mindenki számára van színpad. Amennyiben gazdasági oldalról nézzük az eseményt, az Adidas képes volt 2012 második negyedévében 201 millió dollár nettó nyereséget elérni, ami 18%-kal több volt, mint egy évvel korábban. Míg a cég bevételei 2011-ben 487,9 millió dollár volt, addig 2012 december végére 540 millió dollárra nőtt (Adidas 2013).

Annak ellenére, hogy az Adidas volt az esemény hivatalos sportruházati szponzora, a Nike innovatív kampányával képes volt sokkal jobb helyzetbe hozni magát. Amikor az Egyesült Államokban az embereket megkérdezték, hogy ki volt az esemény fő szponzora, akkor a többség, kérdés nélkül az Adidas helyett a Nike-t emelte ki. Amennyiben csak egy pár számadatot nézünk, míg az Adidas-hoz a játékok folyamán 9 ezer olimpiai tweet-et társítottak és nézettsége a social médián 12 ezer új követővel gyarapodott, addig a Nike-val 16 ezer tweet-et és 57 ezer új követőt azonosítottak. A 2012-es év végére a Nike bevételei árfolyamváltozások hatása nélkül világszerte 15%-kal nőttek, míg nagykereskedelmi bevételei 14%-kal voltak magasabbak, mint az előző év azonos időszakában (Nike 2013). E siker különböző okokból tevődött össze. Egyrészt a Nike-nak sikerült több száz sportolót rávennie, hogy egy olyan sárga-zöld, erősen kirívó cipőt viseljenek a játékokon, ami még messziről is bárkinek feltűnik. A Nike ezzel nem követett el szabálysértést, mivel a cipőkre nem vonatkoznak a hivatalos ruházati követelmények. Ezen felül a siker érdekében további marketing trükköt vetett be a cég. A következő furfangos megoldáshoz tudni érdemes, hogy a világon az angliai Londonon kívül 28 olyan helyszín létezik, amit szintén Londonnak hívnak. Annak érdekében, hogy kielégítse a kérést a cég, és ne forgasson az egyesült királyságbéli Londonban, felkereste e 28 helyszínt és így kikerülte a fenn említetteket.³⁶ Annak ellenére, hogy a 2012-es olimpia hivatalos sportruházati szponzora az Adidas volt, a Nike képes volt kreatív megoldásokkal rengeteget profitálni az eseményből.

A 2020-as tokiói olimpia szponzorálása óriási lehetőségek mellett rengeteg bizonytalanságot rejtett. Volt néhány márka, akinek nem volt más választása, mint hogy ragaszkodjon az esemény szponzorálásához, mivel őket többéves szerződés kötötte, de mellettük jelentős számú cég lépett vissza a szponzorálási tevékenységtől. A visszalépő szponzorok jelentős része japán

---

³⁶https://www.linkedin.com/pulse/summer-olympics-2012-how-nike-emerged-ultimate-winner-manik-sharma/?trk=public_profile_article_view (2022.09.15)

cég volt, akik egy részről azért döntöttek így, mert negatívan érintette őket, hogy nem kérte ki senki a véleményüket a játékok lebonyolításával kapcsolatban, másrésztől nem szerették volna, hogy összekapcsolják őket az olimpiával. Továbbá a visszalépés jelentősebb okai közé tartozott még, hogy a vállalatok többsége a japán piacon értékesített, így közönség nélkül a pálya melletti reklámfelületek értéküket veszítették.³⁷ A tokiói olimpia 5 legjelentősebb összeget kínáló szponzora: P&G, Toyota, Samsung, Google és a Coca-Cola, ők ötven tették ki az olimpiai szponzoráció 93%-át, míg a fennmaradó részt 30 különböző vállalat támogatásából származott.³⁸ 2021 július végére a fent említett okokból a tokiói játékok egyik legjelentősebb szponzora a Toyota is bejelentette, hogy visszalép az olimpiától és visszavonja az eseménnyel kapcsolatos összes televíziós reklámját.³⁹

Míg nagyon sok vállalat meghátrált az esemény szponzorálásától, voltak, akik e kritikus helyzetben is képesek voltak az eseményből profitot generálni. Ilyen volt többek között a Coca-Cola, aki 1928 óta az olimpiai mozgalom legrégebbi partnere, továbbá az Olimpiai Partner Program (TOP) alapító tagja. 2019-ben a Nemzetközi Olimpiai Bizottság 12 évre ismét meghosszabbította a szerződést, így 2032-ig biztosan a Coca-Cola marad a nyári és egyben téli olimpiák hivatalos üdítőital szponzora.⁴⁰ A diagrammon látható, hogy a covid járványt e nagyvállalat is megérezte, bezártak a szórakoztató központok, színházak éttermek, stadionok, így jelentősen visszaesett a fogyasztás, mely a bevételére is negatívan hatott. A nettó működési bevétel így 2020 végén 2019-hez képest 11,4%-os csökkenést mutatott, míg 2021 végére az olimpia végeztével az előző év végéhez képest 17,09%-os növekedés volt megfigyelhető. Látható, amennyiben a nyári olimpiák időpontjait nézzük (Rio de Janeiro kivételével), majdnem minden olimpia évében, az olimpiát megelőző, majd az olimpiát követő évhez képest jelentős nettó bevétel-növekedést ért el a vállalat. A tokiói játékok évében is sikerült a cégnek 2020-hoz képest több, mint 5 milliárd dollár bevételt generálnia.

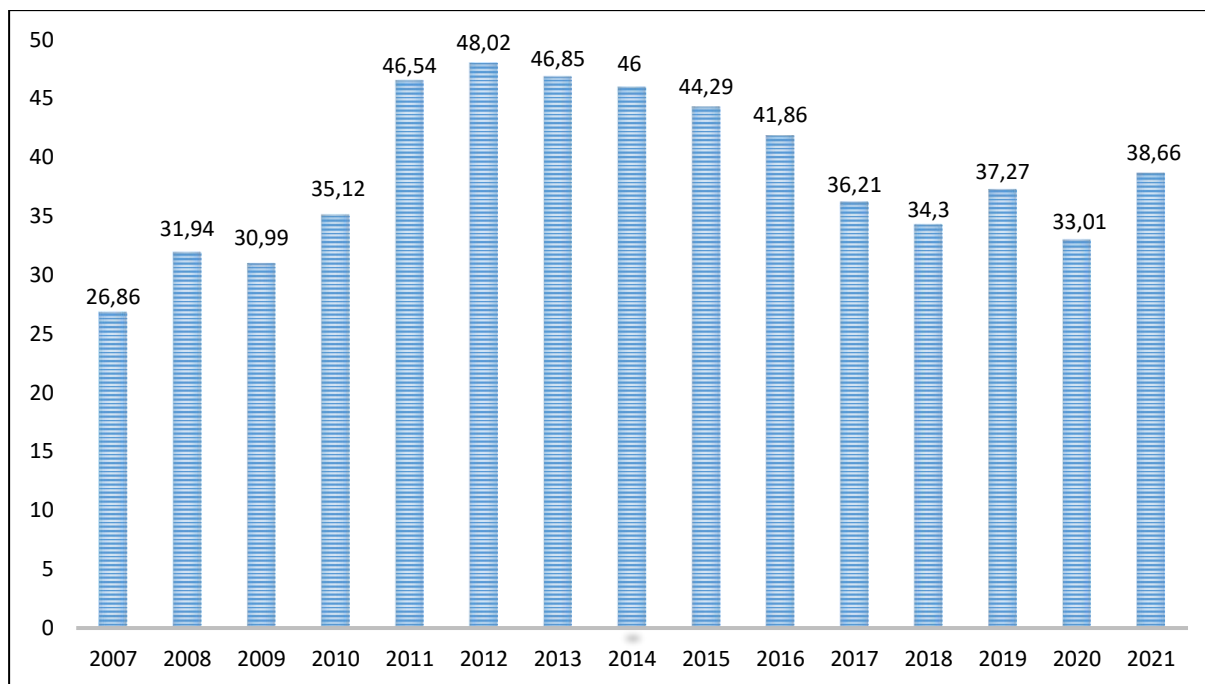
---

³⁷ <https://azuzlet.hu/tokioi-olimpia-nezok-es-szponzorok-nelkul-kesz-rafizetes/> (2022.10.03.)

³⁸ <https://mediaradar.com/blog/top-sponsors-olympics-2021/> (2022.09.29.)

³⁹ <https://www.cnbc.com/2021/07/19/olympic-sponsor-toyota-withdraws-games-tv-commercials.html> (2022.09.30.)

⁴⁰ <https://olympics.com/ioc/partners/coca-cola-mengniu> (2022.09.30.)

10. ábra: A Coca-Cola Company nettó működési bevételei világszerte 2007-2021 között (milliárd dollár)

Forrás: Statista (2022)

3.5 A londoni és a tokiói olimpia összegzése

Annak érdekében, hogy átlátható legyen a londoni és a tokiói esemény, kiragadtam a fő pontokat és a 4. táblázatban ábrázoltam. Itt látható többek között a két olimpia célkitűzéseinek, finanszírozásának, a legjelentősebb kiadásoknak, fejlesztéseknek, társadalmi reakcióknak, rövid és hosszú távú hatásoknak és a szponzorok reakcióinak összegzése.

4. táblázat: A londoni és tokiói olimpia összegzése

	2012. London	2020. Tokió
Az olimpia célkitűzései	- Legzöldebb olimpia létrehozása - Kelet-London rehabilitációja	- Örökség megőrzése - Okos város kialakítása - Környezettudatosságra törekvés - 2011-es katasztrófa helyreállítása
A finanszírozás mértéke	- A közsféra teljes finanszírozása: 9.3 milliárd font - Egyéb: 2 milliárd font	- 5.8 milliárd dollár
A kiadás mértéke	- 11 milliárd font (~15 milliárd dollár)	- 16.7 milliárd dollár

Legjelentősebb kiadások	- Közlekedés fejlesztése - Helyszínek megépítése - Biztonsági intézkedések - Olimpiai park	- Helyszínek megépítése (Nemzeti Stadion) - Paralimpia költsége - Covid okozta extra költségek
Helyszínekkel kapcsolatos legjelentősebb fejlesztések	- Kelet-London felújítása - Távfűtés, közműhálózat kiépítése - 8 állandó olimpiai helyszín megépítése - 3682 szálloda volt aktív építés alatt	- Volt kikötő helyén olimpiai falu - Olimpiai Stadion lebontása majd újjáépítése - 8 állandó olimpiai helyszín megépítése - 32 000 új szállodai szoba
Közlekedéssel kapcsolatos legjelentősebb fejlesztések	- Kötőpályás járművekkel kapcsolatos fejlesztések - F10-es híd, autópályák megépítése - Lanovka és a Javalin gyorsvonat megépítése	- 22 gyorsforgalmi út kialakítása - 5 metróvonal fejlesztése
Negatív társadalmi reakció	- Elvették a szegényebb társadalmi réteg telkeit - A helyi lakosság tartott a túlszűfoztságtól és elköltöztek a városból a játékok idejére	- A játékok előtt negatív volt a lakosság hozzáállása, féltek a vírus elterjedésétől, költségek megnövekedésétől
Pozitív társadalmi reakció	- A lakosság többsége izgatottan várta a sporteseményt - Az olimpia után megnőtt a sportolási aktivitás - Létrehozták a „Youth Sport Trust” szervezetet és a „Get Set” programot - Fiatalok körében erős önfejlődés	- A japán sportolók sikerei enyhítették a negatív közhangot, nőtt a lelkesedés - A játékok után megnőtt a helyiek sportolási aktivitása - Létrehozták a „Lets 55 GoGo” programot és a „Sport Promotion Company Certification System”
Rövid távú hatások	- Olimpiai park lakónegyedé formálódott - ExCel csarnok kiállítóteremként működik - Sajtóközpontból irodákat alakítottak ki - O2 Aréna szórakoztató-és sportkomplexumként funkcionál - Nemzeti öntudat megerősödése	- Olimpiai park lakónegyedé formálódott - Az Olimpiai Stadiont a labdarugó és rögbi csapatok használják + rendezvények színtere lett - A Tokiói Öböl környékén épült sporthelyszínek elérhetővé váltak a helyi lakosság számára - Nemzeti öntudat erősödése

Hosszú távú hatások	- Olimpia után 4 évvel 14 milliárd font gazdasági hasznot képeztek - Létrejött a „GREAT” kampány - 110 000 új munkahely jött létre - Szerződéseket kötöttek a 2014-es téli olimpiára és a 2018-as FIFA Világbajnokságra	- Az olimpia még túl friss ahhoz, hogy hosszú távú hatásokról beszéljünk
Olimpia szponzorainak reakciója	- Nem csak a város, hanem a vállalatok is az olimpia nyertesei - Jelentős kiadásokat, jelentős bevételek kísérték - Sikeres marketing kampány esetén egyéb cégek is profitálnak az eseményből	- A japán cégek jelentős része megijedt és megvonta a szponzorációt - A covid ellenére jelentős bevételt szereztek a szponzoráló cégek

Forrás: saját készítés

Összegzés

Utolsó lépésként össze szeretném foglalni a dolgozat során feltett kérdésekre kapott válaszaimat, hogy az így született eredmény átlátható legyen. A dolgozatom egyik fő kutatási kérdése az volt, *hogy milyen gazdasági, infrastrukturális és társadalmi átalakuláson ment keresztül London az olimpia szervezésének hatására*. E kérdésre mind az interjúk, mind a saját kutatásom folyamán választ kaptam. London, de ez igaz Tokióra is, már az olimpia megszervezése előtt versenyképes nagyvárosok voltak, így, ha gazdasági átalakulásról nem is, de változásról annál inkább beszélhetünk. Londonban az olimpia során jelentős infrastrukturális változás valósult meg. A legszembevetőbb fejlesztés, kérdés nélkül, Kelet-London rehabilitációja és a városrész lakónegyeddé alakítása volt. 8 új sporthelyszín és rengeteg szálloda épült a játékok kezdetére, továbbá, jelentős fejlesztés ment végbe a kötöttpályás járművek terén is. Továbbá azt is lehetővé tették, hogy az összes sporthelyszín tömegközlekedési eszközzel megközelíthetővé váljon. A társadalom többsége nagyon pozitívan reagált az olimpia szervezésére. A játékok hozzájárultak a nemzeti öntudat megerősödéséhez és a lakosság sportolási aktivitásának növekedéséhez. Az esemény végeztével különböző sportprogramok jöttek létre, amik a mai napig hozzájárulnak a társadalom aktív mindennapjaihoz. London esetében minden olyan gazdasági hatás, amit el szerettek volna érni, továbbra is jól működik. A város képes volt megtartani pozícióját a világtérképen és továbbra is a világ egyik legjelentősebb turisztikai célpontjai közé tartozik. Képesek voltak többek között négy évvel az esemény elteltével 14 milliárd font gazdasági haszon képzésére és létrehoztak 110 000 új munkahelyet. Mindezen túl az olimpia óta a megépített épületek is maximálisan ki vannak használva és az angol sport is képes volt megőrizni versenyképességét.

Dolgozatom másik jelentős kutatási kérdése az volt, *hogy milyen hatást váltott ki a koronavírus járvány a 2020-as tokiói olimpiával kapcsolatban*. A pandémia megjelenése felforgatta és mindenben megváltoztatta a sportesemény megrendezését, egyben lebonyolítását is. A járvány miatt egyedüli módon, nézők nélkül rendezték meg a játékokat és nagyon szigorú covid protokollokat vezettek be. Átírta a szervezési szabályokat és megnőtt az adminisztráció mind az érkező csapatok, mind a rendező ország részéről. A bevételek csökkentek a kiadások pedig jelentősen növekedtek. E jelenség több tényezőből tevődött össze. Többek között az olimpia előtt rengeteg japán szponzor bontotta fel a szerződését, eltűntek a jegyeladásból származó bevételek és a sportesemény egy éves csúsztatása is jelentős bevételkiesést eredményezett. Mindezen túl jelentős változás volt, hogy a megszokott olimpiai érzés sem a

nézők, sem a sportolók részéről nem volt jelen, a lakosság pedig igen negatívan várta a játékok kezdetét.

A következőkben választ szeretnék adni arra a kérdésre, hogy a felvetett hipotéziseim igazolhatók vagy elvethetők. Első hipotézisem, hogy *a sikeres olimpia kulcsa az alapos és átgondolt tervezés, igazolható*. Egy sikeres olimpia rengeteg tényezőtől függ, de, mind a kutatásom, mind a szakértőkkel készített interjúk során arra a következtetésre jutottam, hogy ha jól átgondolt a tervezés, nem lép fel semmilyen negatív tényező (világválság, vírus megjelenése), akkor egy jól átgondolt tervezés sikeres kivitelezéshez vezethet. Tehát rengeteg tényező van, ami meg tudja változtatni az esemény kimenetelét, de mindennek az alapja a sikeres tervezés.

Második hipotézisem, hogy *a londoni olimpia esetében nagyobb mértékben találkozhatunk pozitív, hosszú távú társadalmi hatással, mint negatívval*. E kijelentés **igaz**, mivel míg a rövid távú társadalmi hatások között több negatív tényezővel szembesülhettünk, addig hosszú távon a pozitív társadalmi visszajelzés van többségben. Mint korábban említettem, az olimpia szelleme, új sportlétesítmények, sportprogramok hatására jelentősen megnőtt a sport szerepe a közéletben. A fiatalok körében erős önfejlődés indult útnak, motiváltabbak lettek, tanulási elkötelezettségük és önbizalmuk is megnőtt.

Harmadik hipotézisem, miszerint *a covid járvány eredményeként vált negatívvá a tokiói olimpia mérlege*. Mind a kutatásom, mind az interjúk során arra jutottam, hogy **igen**, a pandémia hatására vált pénzügyileg negatívvá az esemény. Rengeteg volt mind a kiesett bevétel, mind a felmerülő extra költség, amely súlyosbította a meglévő helyzetet. Tokió már az esemény előtt a világ gazdaság központja volt, meg volt a szükséges infrastruktúra jelentős része, amely lehetővé tette volna a sikeres szervezést. Ezen felül a japánok precízek, mindent mérnöki pontossággal terveznek, érdeklődnek a sportesemények után, tehát normál körülmények között adott volt a lehetőség egy pénzügyileg is sikeres olimpia megtartására.

Végezetül feltettem további két alkérdést a dolgozat folyamán. Egyrészt, hogy *milyen célkitűzései voltak a londoni és a tokiói eseményeknek, másrészt, hogy milyen mértékben profitálnak az olimpiák fő szponzorai egy-egy ilyen esemény támogatásából?* Míg a londoni olimpia fő célkitűzései Kelet-London rehabilitációja, egy új lakónegyed kialakítása és a legzöldebb olimpia létrehozása voltak, Tokiót egyéb okok vezérelték. Fő indítatásai közé tartozott a 2011-es katasztrófa utáni helyzet helyreállítása, a környezettudatosság szellemének növelése, okos város kialakítása és végezetül az örökség megőrzése.

Annak érdekében, hogy a cégek az olimpiák fő szponzorai lehessenek jelentős összegeket kell kifizetniük. A szponzoráció mindenki számára előnyös, a szponzorációs díjért cserébe

növekszik a márka ismertsége, javítja a vállalat hírnevét és eseményen belüli felszólalási lehetőséget kaphatnak, amik hozzásegíthetik a vállalatokat a márkaértékük növeléséhez. Kiragadtam e két sportesemény két jelentős szponzorát, az Adidas-t és a Coca Cola-t. Mindkét esetben az olimpiát megelőző évhez képest az esemény évében jelentős bevételnövekedés volt megfigyelhető. Azonban, mint láthattuk, nem kell mindenáron az olimpia fő szponzorává válni, ahhoz, hogy egy ilyen sportesemény megnövelje a vállalat bevételeit. A 2012-es londoni olimpia esetében a Nike képes volt egy okos marketing kampánnyal jelentős vásárlói réteg megnyerésére.

Lezárásként mindenképpen elmondható, hogy kutatásom során feltett kérdéseimre választ kaptam, feltett hipotéziseim pedig mind a három esetben igazolhatóak voltak. Összeségében elmondható, hogy az olimpiákat nehéz általánosítani, mivel minden esemény egyedi, azonban London és Tokió esetében is sikerült mind gazdasági, mind infrastrukturális, mind társadalmi szempontból ezen eseményeket alaposan megvizsgálni. Amennyiben további lehetséges kutatási irányokra koncentrálnunk, érdekes lehet e kérdéskört a fejlődő országok esetében is elemezni.

Irodalomjegyzék

- Adidas (2013): *Financial Statements of Adidas AG*. Adidas AG, Herzogenaurach.
- IOC (2008): *2016 Candidature procedure and questionnaire*. International Olympic Committee, Lausanne.
- IOC (2014): *Olympic Agenda 2020*. International Olympic Committee, Lausanne.
- NAO (2007): *The budget for the London 2012 Olympic and Paralympic Games*. National Audit Office, London.
- NIKE (2013): *NIKE FY2012 Annual Report*. Nike INC, Washington, D.C.
- PWC (2013): *Budapest Olimpia Megvalósíthatósági Tanulmány 2012 aktualizálása 2016-ra és 2020-ra*. PriceWaterhouseCoopers, Budapest.
- PWC (2015): *Budapest 2024 Nyári Olimpiai és Paralimpiai Játékok Megvalósíthatósági Tanulmány*. PriceWaterhouseCoopers, Budapest.
- TMG (2020): *Building the legacy – Beyond 2020*. Tokyo Metropolitan Government, Tokyo.
- UEL (2015): *Olympic Games Impact Study – 2012 London Post-Games Report*. University of East London, London.
- András K. – Kozma M. (2014): A nagy nemzetközi sportesemények gazdasági hatásai. A területi fejlődés dilemmái, Kecskemét.
- András K. – Máté T. (2016): Nemzetközi sportrendezvény mint városfejlesztési ösztönző: Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál 2017 hatásai, és Győr lehetőségei. In: Karlovitz J. T. (szerk.): *Társadalom, kulturális háttér, gazdaság*. International Research Institute, Komárno, 78-83. o.
- Azzali, S. (2017): Queen Elizabeth Olympic Park: an assessment of the 2012 London Games Legacies. *City, Territory and Architecture*, 1-12. o.
- Baade, R. – Matheson, V. (2016): Going for the Gold: The Economics of the Olympics. *Journal of Economic Perspectives*, 2, 201-218. o
- Bene Á. – Móre M. (2017): Egy világméretű sportesemény, a 2017 Vizes Világbajnokság néhány társadalmi aspektusa a jövő managereinek szemszögéből a felkészülési időszakban. *International Journal of Engineering and Management Sciences* 2, 4, 40–59. o.
- Bíró M. – Müller A. – Ráthonyi-Ódor K. – Ráthonyi G. – Baloga I. (2016): Az olimpiai játékok szervezésének történeti áttekintése gazdasági aspektusból. *Acta Academiae Agriensis, Sectio Sport, XLIII*, 13-16. o

- Brown, G. – Smith, A. – Assaker, G. (2016): Revisiting the host city: an empirical examination of sport involvement, place attachment, event satisfaction and spectator intentions at the London Olympics. *Tourist Management*, 55, 160-172. o.
- Ferreira, L. – Lourencao, M. – Giralaldi, J. – Oliveira, J. (2018). Economic and image impacts of summer Olympic Games in tourist destinations: A literature review. *Tourism & Management Studies*, 14, 52–63. o.
- Flyvbjerg, B. – Stewart, A. – Budzier, A. (2016): The Oxford Olympics Study 2016: Cost and Cost Overrun at the Games, *Saïd Business School Research Papers*, 8. o.
- Gwinner, P. K. – Eaton, J. (1999): Building brand image through event sponsorship: The role of image transfer. *Journal of Advertising*, 28, 4, 47-57. o.
- Hideg G. (2019): Megaesemények hatása a rendező ország turizmusára. Az 1972-es müncheni nyári olimpiai játékok és hatásuk a Német Szövetségi Köztársaság turizmusára. *Sport- és Egészségtudományi füzetek*, III, 4, 5-9. o.
- Jennings, W. (2012): Why Cost Over-Run: risk, optimism and uncertainty in budgeting for London 2012 Olympic Games. *Journal of Construction Management and Economics*, 30, 455-462. o.
- Laczkó T. – Stocker M. (2020): A 2017. évi hazai rendezésű nemzetközi sporteseményekre érkező külföldi turisták fogyasztásának nemzetgazdasági hatásai. *Turizmus Bulletin*, 20 (2), 22-32. o.
- Lakatos P. – Szabó P. (2014): A londoni olimpia logisztikája. In Duleba Sz. (szerk.): *Logisztikai Évkönyv 2015*. Magyar Logisztikai Egyesület, Budapest, 81-90. o.
- Malfas, M. – Theodoraki, E. – Houlihan, B. (2004): *Impacts of the Olympic Games as Mega Events*. In Proceedings of the Institution of Civil Engineers, 209-220. o.
- Máté T. (2022): Bevonódás és értékelés – Egy nemzetközi sportrendezvény, a Győri Európai Olimpiai Fesztivél (EYOF) a lakosság szemszögéből. *Vezetéstudomány* 6, 65-85. o.
- McHugh, D. (2006): A Cost-Benefit Analysis of an Olympic Games. *Queen's Economics Department Working Paper*, 1097, 1-66. o.
- Molnár Cs. – Remenyik B. (2019): A megasportesemények turisztikai hatásai Magyarországon. *Területi Statisztika*, 59, 3, 300-327. o.
- Müller, M. – Gogishvili, D. – Wolfe, S. D. (2022): The structural deficit of the Olympics and the World Cup: Comparing costs against revenues over time. *Economy and Sapce*, 1200-1218. o.
- Pásztor Gy. (2015): Mi marad az olimpia után? A londoni Queen Elisabeth Olympic Park területi és társadalmi hatásairól. *Erdélyi Társadalom*, 229-236. o.

- Preuss, H. (2004): *Az olimpiai játékok gazdasági háttere*. SANOMA, Budapest
- Ricz J. – Nagy S. Gy. (2016): A brazil gazdasági válság: helyzetkép, okok és kiutak. *Külügyi szemle* 15(3) 94-120. o.
- Scandizzo, P. L. – Pierleoni, M. R. (2018): Assessing the olympic games: The economic impact and beyond. *Journal of Economic Surveys*, 32(3), 649–682. o.
- Zimbalist, A. S. (2015): *Circus maximus: The economic gamble behind hosting the Olympics and the World Cup*. Brookings Institution Press, Washington.

Internetes források

1. International Olympic Committee:
Olympic Host City Election | From Candidate to Host City (olympics.com) (Letöltve: 2022. 12. 06.)
2. Statista:
<https://www.statista.com/chart/5424/the-massive-costs-behind-the-olympic-games> (Letöltve: 2022.07.18.)
3. Magyar Olimpiai Bizottság
<http://olimpia.hu/hirek-london/olimpia-2024-kozel-harmadara-csokkent-a-palyazati-dij>
(Letöltve: 2022.08.10.)
4. Népszava:
https://nepszava.hu/1120829_draga-az-olimpiai-jegy (Letöltve: 2022.08.11.)
5. FEOL:
<https://www.feol.hu/egyperces/2022/02/kevesebb-mint-2-ora-alatt-elfogytak-az-olimpiai-belyegek#>
(Letöltve: 2022.08.11)
6. Statista:
<https://www.statista.com/statistics/806001/number-international-tourists-rio-janeiro/> (Letöltve: 2022.08.11)
7. Council on Foreign Relations:
<https://www.cfr.org/background/economics-hosting-olympic-games> (Letöltve: 2022.08.10.)
8. Englishclub:
<https://www.englishclub.com/vocabulary/sports-olympics-2012-london.htm> (Letöltve: 2022.08.17)
9. Wikipedia:
https://hmn.wiki/hu/Weymouth_and_Portland_National_Sailing_Academy (Letöltve: 2022.08.29.)
10. Wikipedia:
https://en.wikipedia.org/wiki/Venues_of_the_2020_Summer_Olympics_and_Paralympics
(Letöltve: 2022.08.18.)
11. Olympic and Paralympic Games Tokyo 2020 Coordination Division:
<https://www.2020games.metro.tokyo.lg.jp/eng/taikaijyunbi/taikai/map/heritage-tokyobay/index.html>
(Letöltve: 2022.08.18)
12. Reuters:
<https://www.reuters.com/article/uk-olympics-funding-idUKBRE8270TY20120308> (Letöltve: 2022.10.11.)
13. Biztonságiac:
<https://biztonsagi.hu/aggodnak-a-britek-az-olimpia-biztonsagi-koltsegei-miatt/> (Letöltve: 2022.10.12.)

14. The Guardian:
<https://www.theguardian.com/sport/datablog/2012/jul/26/london-2012-olympics-money#data>
(Letöltve: 2022.10.12.)
15. International Olympic Committee:
London 2012: engaging, inspiring and transforming - Olympic News (olympics.com) (Letöltve: 2022.10.12.)
16. Sports Promedia:
<https://www.sportspromedia.com/news/tokyo-2020-olympics-cost-budget-japan-ioc-covid/>
(Letöltve: 2022.10.14.)
17. South China Morning Post:
https://www.scmp.com/sport/article/3141520/tokyo-olympics-thomas-bach-defiant-after-urging-japanese-people-welcome?module=perpetual_scroll_1&pgtype=article&campaign=3141520 (Letöltve: 2022.10.16.)
18. International Olympic Committee:
<https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-organising-committee-publishes-final-balanced-budget>
(Letöltve: 2022.10.16.)
19. Nikkei Asia:
<https://asia.nikkei.com/Spotlight/Tokyo-2020-Olympics/COVID-measures-to-make-Tokyo-Olympics-costliest-ever> (Letöltve: 2022.10.16.)
20. Szocioblog:
<http://bbteszocioblog.blogspot.com/2012/10/kelet-london-es-az-olimpia-benyomasok.html>
(Letöltve: 2022.08.17.)
21. Eurosport:
https://www.eurosport.com/olympics/thames-cable-car-full-swin_sto3382943/story.shtml
(Letöltve: 2022.08.19.)
22. Napi.hu:
<https://www.napi.hu/belfold/londonban-volt-a-legzoldebb-olimpia.536973.html> (Letöltve: 2022.08.23.)
23. Design Build Network:
<https://www.designbuild-network.com/analysis/featurelondon-2012-olympic-accommodation/>
(Letöltve: 2022.08.29)
24. International Olympic Committee:
<https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-venues-set-to-make-the-city-more-inclusive-and-smart>
(Letöltve: 2022.08.31.)
25. MÉRCE:
<https://merce.hu/2021/08/29/ki-fizeti-a-tokioi-olimpia-szamlait/> (Letöltve: 2022.09.14.)
26. SportsTravel:
<https://www.sportstravelmagazine.com/tokyo-transport-2200-buses-2700-cars-and-a-ton-of-logistics/>
(Letöltve: 2022.08.31.)
27. Bloomberg:
<https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-07-20/fan-free-olympics-leaves-hotels-facing-1-million-cancellations> (Letöltve: 2022.09.02.)
28. Magyar Építéstechnika:

- <https://magyarepites technika.hu/index.php/epites-it/digitalizacio/a-tokioi-olimpia-kihivasai/?cn-reloaded=1>
(Letöltve: 2022.08.31.)
29. International Olympic Committee:
<https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-s-olympic-venues-combine-tradition-with-the-future>
(Letöltve: 2022.09.05.)
30. International Olympic Committee:
<https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-legacy-highlights-social-and-environmental-benefits-created-by-the-games> (Letöltve: 2022.09.12.)
31. International Olympic Committee:
<https://olympics.com/ioc/news/tokyo-2020-s-olympic-venues-combine-tradition-with-the-future>
(Letöltve: 2022.09.05.)
32. International Olympic Committee:
<https://olympics.com/ioc/legacy/london-2012/london-2012-engaging-inspiring-and-transforming>
(Letöltve: 2022.10.12.)
33. Asahi:
<https://www.asahi.com/ajw/articles/14351670> (Letöltve: 2022.09.13.)
34. International Olympic Committee:
<https://olympics.com/ioc/news/sport-for-everyone-anywhere-always-tokyo-2020-keeps-the-city-moving>
(Letöltve: 2022.09.12.)
35. Trade Magazin:
<https://trademagazin.hu/hu/tobb-mint-otven-szponzor-mintegy-270-milliard-forinttal-jarul-hozza-a-londoni-olimpia-koltsegeihez/> (Letöltve: 2022.09.14.)
36. LinkedIn:
https://www.linkedin.com/pulse/summer-olympics-2012-how-nike-emerged-ultimate-winner-manik-sharma/?trk=public_profile_article_view (Letöltve: 2022.09.15.)
37. Az üzlet:
<https://azuzlet.hu/tokioi-olimpia-nezok-es-szponzorok-nelkul-kesz-rafizetes/> (Letöltve: 2022.10.03.)
38. MediaRadar:
<https://mediaradar.com/blog/top-sponsors-olympics-2021/> (Letöltve: 2022.09.29.)
39. CNBC:
<https://www.cnbc.com/2021/07/19/olympic-sponsor-toyota-withdraws-games-tv-commercials.html>
(Letöltve: 2022.09.30.)
40. International Olympic Committee:
<https://olympics.com/ioc/partners/coca-cola-mengniu> (Letöltve: 2022.09.30.)

Melléklet

Interjú kérdései

- Kérem, mutassa be magát, a pozícióját és a szervezet, ahol dolgozik? (Az olimpiai játékokkal kapcsolatban)
- Mióta követi nyomon az olimpiai eseményeket?
- Járt-e bármelyik olimpián, mint néző?
- Véleménye szerint milyen pozitív és negatív hatásai vannak egy olimpia rendezésének? (gazdasági, társadalmi, infrastrukturális, környezeti) Emelje ki Ön szerint a legjelentősebbeket.
- Ön szerint mitől sikeres egy olimpia?
- Sikeresnek mondaná-e a londoni olimpiát? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem?
- Sikeresnek mondaná-e a tokiói olimpiát? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem?
- Véleménye szerint milyen gazdasági hatásokon/átalakuláson ment végig London és Tokió az olimpia megrendezésével?
- Véleménye szerint milyen társadalmi reakciókat váltottak ki a londoni és tokiói játékok? (Helyi lakosságra nézve)
- Mely infrastrukturális változások voltak a legszembetűnőbbek Önnek a londoni és tokiói játékok folyamán?
- Véleménye szerint miben változtatta meg a covid járvány kitörése az olimpia rendezését?
- Ön szerint a covid eredményeként vált-e negatívvá a tokiói olimpia vagy a covid nélkül is negatív lett volna az esemény mérlege?
- Ön szerint mit vár egy ország egy olimpia rendezésétől és milyen hosszú távú hatásokra számíthat egy olimpia rendezése után?
- Van-e bármi egyéb észrevétele, amit a témakörrel kapcsolatban el szeretne mondani?